

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte lørdag den 25. november 1961 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede: Bondevik, Sandberg (for Braadland), Kjøs, Langhelle, Finn Moe, Steen (for Nordahl), Erling Petersen, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Ingvaldsen, Hambro (for Bergesen), Borgen, Hareide, Hegna, John Lyng og Treholt.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gerhardsen, fung. utenriksminister, handelsminister Skaug og finansminister Bjerve.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet ekspedisjonssjef Halvorsen og byråsjef Christiansen, fra Industridepartementet ekspedisjonssjef Gøthe og fra Handelsdepartementet byråsjef Saxrud.

Formannen: Som det fremgår av dagsordenen, er møtet sammenkalt for at vi kunne få en redegjørelse for OECD-møtet i Paris, videre om EFTA's ministermøte i Genève og endelig om timetabellen for Fellesmarkedet.

Før jeg gir ordet til finansminister Bjerve som vil redegjøre for møtet i Paris, har jeg et lite spørsmål å forelegge komiteen. Landsforeningen for den elektrokjemiske og elektrometallurgiske industri, som jo var til stede i et møte her i komiteen og redegjorde for sine problemer, har reist spørsmål om de kan få adgang til referatet fra den utvidede utenrikskomite. Nå er jo disse referatene fortrolige og hemmelige, så jeg har svart at jeg skulle forelegge spørsmålet for komiteen. I og for seg skulle der vel ikke være noen fare ved å imøtekomme dette ønske. Sine egne hovedinnlegg hadde de jo manuskripter til, men der ble stillet en del spørsmål. Jeg vet ikke om man kunne si at de hadde adgang til referatet, med den klausul at dette ikke blir offentliggjort og ikke brukt i offentlig debatt?

Hegna: Det er et vanskelig spørsmål å ta standpunkt til sånn umiddelbart. Det er jo en fast regel at i denne komite tar man referater, og de referatene er ikke tilgjengelige for offentligheten og vel ikke egentlig tilgjengelige for andre stortingsmenn enn de som er medlemmer av komiteen. Da å gå utenfor den regel i forhold til private organisasjoner, det må jeg nok si at jeg ikke uten videre vil være beredt til å bifalle. Men jeg vil gjerne høre hva andre komitemedlemmer har å si, før jeg tar endelig standpunkt til det konkrete forslag som er reist.

Bondevik: Eg ser det slik at det sikkert ikkje har kome fram noko i debattane her som det i og for seg er nokon fare med at andre får greie på. Men på grunn av konsekvensane er eg svært skeptisk til å gå med på at ein spesiell organisasjon kan få utlevert referata, jamvel om det i dette høve truleg ikkje er nokon risiko ved det. Slår ein fyrst inn på den praksis, kan ein koma opp i vanskelege situasjonar. Det kan verta handsama spørsmål der me har lite lyst til at andre skal få kjennskap til det

som har gått for seg på eit slikt møte der ein talar fritt over bordet. Slår ein inn på den praksis, vil det verta vanskeleg i framtida å kunna setja grensa for når me skal gå med på det og når me ikkje skal gå med på det. Difor kan eg ikkje skjønna at det skulle vera nokon spesiell grunn til akkurat no å akseptera ein slik førespurnad.

Langhelle: Jeg er også betenkt ved dette. Jeg vil spørre: Har de bedt om å få disse referatene uten noen begrensning? Hvis *det* er tilfelle, synes jeg det er meget betenkelig. Hvis det gjelder hva de selv har sagt, enten det nå er i innledning eller i replikker, så er det en helt annen sak, synes jeg. Det blir da nærmest å få kontrollere hva de selv har sagt, og hvis det er *det* spørsmålet gjelder, må vi kunne diskutere det. Men hvis det gjelder *mer* enn det, må jeg si at jeg er meget betenkt.

Formannen: Det gjelder mer enn hva de selv har sagt.

Borgen: Av hensyn til konsekvensene bør søknaden rett fram avslås.

John Lyng: Jeg kan være meget kort. Jeg er enig med dem som har hatt ordet hittil. Jeg synes ikke vi skal stille referatene til disposisjon i sin alminnelighet. Hvis det er en utenforstående som har vært til stede ved et møte her og som eventuelt ønsker å kontrollere sine egne uttalelser, synes jeg det kan være noe annet. Men ingen utlevering eller stillen til disposisjon av referatene i sin helhet.

Formannen: Kan vi da være enige om at de eventuelt kan få utskrift av sine egne redegjørelser, men ellers ikke adgang til referatet?

Borgen: Jeg mener at overhodet ikke noe av det som er uttalt i møter i den utvidede utenrikskomite, kan utleveres. Det må gjelde de vanlige regler for behandlingen også for dem utenfra som møter her. Vi kommer ut på en glidebane, vi vet ikke hva konsekvensene kan bli, om man utleverer sågar bare hva de selv har sagt. Noen hver av oss kunne ønske at vi kunne få rask tilgang til det vi selv har uttalt i møtene, og oppbevare det for vår egen del, men jeg kjenner ikke til at det har vært praktisert noe slikt blant medlemmene her, og jeg skjønner ikke at det kan være noen grunn til å gjøre unntak for dem som kommer her i huset og holder redegjørelser.

Hegna: Når det gjelder vedkommendes egne uttalelser, må man jo si at de står i en litt forskjellig stilling om de former seg som uttalelser helt uavhengig av selve forhandlingenes forløp eller om det er bemerkninger som er falt i forhandlingenes forløp, som tydelig har sin bakgrunn i andre bemerkninger som er falt i samme møte av medlemmer av komiteen eller andre. Det kunne kanskje anføres en del grunner for, når det gjelder uttalelser av den første karakter, altså slike som man kan si står helt selvstendig, at det kanskje kunne gis anledning for utenforstående til å få utskriften av hva de hadde sagt. Men jeg vil jo si at når det gjelder de andre slags kategorier av uttalelser, altså slike som tydelig faller i

sammenheng med forhandlinger eller drøftelser i komiteen, synes jeg det kan innvendes det samme mot å utlevere slike uttalelser som mot å utlevere andres uttalelser - jeg innrømmer: ikke i samme grad, men det blir noe av det samme. Men hvordan man skal kunne trekke grensen mellom disse to kategorier, det forstår ikke jeg. I enkelte klare tilfelle kan det nok gjøres, men det blir uhyre vanskelig rent generelt. Derfor er jeg mest tilbøyelig til å si at selv om man kan innrømme visse grunner til å utlevere deres egne uttalelser av den særegne kategori at de står helt selvstendige, uavhengige i forhold til forhandlingene, så tror jeg at i praksis må man nesten komme til samme resultat som det hr. Borgen har gitt uttrykk for.

Langhelle: Når en av oss andre uttaler oss i denne komite, får vi våre uttalelser til gjennomsyn og korrektur. Det er vel ikke urimelig at en som innkalles hit, har den samme adgang som vi.

Erling Petersen: Jeg synes det må være ganske selvsagt når man har adgang til en forsamling hvor det tas ordrett referat, at man må ha krav på å ha sett igjennom det referatet før det går inn i de historiske dokumenter. Riktignok vet vi av erfaring at det er aldeles utmerkede referater fra disse møter, men det hender at der kan være misforståelser som er avgjørende for innholdet, det vet vi alle, og jeg synes det må være helt opplagt at de som har opptrådt her i komiteen, bør ha den garanti at de får anledning til å se igjennom referatet av det de har sagt, på samme måte som vi får det - men altså da som et hemmelig referat.

Røiseland: Ja, dersom dei var innkalla, så er eg einig med hr. Langhelle i at då burde dei få høve til å sjå og korrigere referatet av sine egne uttalelser. Men dei er jo aldeles ikkje innkalla, dei har jo tigde og bedt om å få kome, og då synest eg ikkje det er nokon grunn til å utlevere referata.

Erling Petersen: Det er vel ikke noen sånn nyanse. For det er ikke slik at man ber om å komme, og så kan man komme i denne komite uten videre. Man kommer ikke hit uten faktisk å være innrømmet adgang - for så vidt uten å være innkalt.

Formannen: Her er altså ikke noen klar oppfatning hos komiteen. Kan vi være enige om at de kan få adgang til sine egne åpningsinnlegg - for en dels vedkommende ble det jo mer eller mindre benyttet skrevne manuskripter, mens andre talte mer eller mindre fritt - og at vi så kan komme tilbake til spørsmålet om replikkene etterpå?

Kjøs: Jeg synes det er et rimelig krav at de får anledning til å se sine egne innlegg, for det må jo sies å være riktig, det som hr. Erling Petersen har fremholdt, at de bør få anledning til å kontrollere riktigheten av referatet før det går inn i denne komites arkiv - men selvsagt uten adgang til å bruke det offentlig. Jeg synes at man burde imøtekomme det ønsket.

Erling Petersen: Jeg kan ikke se at der kan trekkes noen logisk grense mellom innledningsinnleggene og det som for øvrig har vært sagt av vedkommende under debatten.

Formannen: Kunne vi da være enige om at de får anledning til å se sine egne redegjørelser og det som de har svart på bestemte spørsmål, dog med det forbehold at de underskriver en skriftlig erklæring om at de er oppmerksomme på at dette er et fortrolig referat og at det ikke kan brukes på noen måte offentlig?

Hegna: Av de grunner som er nevnt tidligere, ut fra de konsekvenser det kan ha, vil jeg gjerne overveie saken nærmere før jeg tar standpunkt.

Jakob Pettersen: Det kan vel ha visse konsekvenser å la dem få se og korrigere referatene. Sett nå at de retter en del ting og at ingen av oss får greie på det. Da skjønner jeg ikke at det har så veldig stor betydning for dem å få se og korrigere referatene. Dessuten har de jo praktisk talt alltid hatt innledningen ferdig utarbeidet skriftlig.

Formannen: Da får vi rett og slett foreta en avstemning. Jeg vil foreslå at de får adgang til å se sine egne redegjørelser og sine egne svar, mot at de underskriver en skriftlig erklæring om at de er oppmerksomme på at dette er et fortrolig og hemmelig referat og at det ikke kan brukes offentlig på noen måte.

Langhelle: Hvis det forslaget skulle falle, vil jeg foreslå at de får adgang til å se hva de selv har sagt, både i innledningen og under replikker, på Stortingets kontor.

Ved votering over formannens forslag stemte 7 for forslaget og 7 imot.

Ved en derpå følgende votering stemte 11 for Langhelles forslag, mens 3 stemte imot.

Formannen: Det er jo åpenbart stort flertall for hr. Langhelles forslag, og da anser vi det som vedtatt og det andre som forkastet.

Bondevik: Berre eit spørsmål, når dei no får høve til å sjå det som dei har sagt både i sitt fyrste innlegg og i andre innlegget. Dersom det skulle verta rettingar som går imot referatet på eit vesentleg punkt, vil eg be om at komiteen får høve til å sjå det.

Formannen: Selvsagt. Det vil altså da bare skje i den form at de selv skriver ned hvilke bemerkninger de har til referatet, slik at de ikke i og for seg retter referatet, men at rettelsene blir et eget tillegg til møtoreferatet, og at det sendes rundt.

Hegna: Jeg vil gjerne spørre om hr. Langhelles forslag er slik å forstå - det er altså nå vedtatt - at de skal kunne lese hele referatet av vedkommende møte, eller om de bare skal lese sine egne bemerkninger.

Langhelle: Det som lå i mitt forslag, var at de skulle få lese det som de selv har sagt innledningsvis og i replikkene.

Formannen: Jeg går ut fra at alle er enige i den begrensning som forslagsstilleren selv her satte.

Da kan vi anse oss for ferdige med den sak, og jeg gir ordet til finansministeren.

Statsråd Bjerve: Det møtet som eg skal fortelje litt frå, er det første ministerrådsmøtet i den nye organisasjonen OECD.

Det var tre emne som vart drøfta på det møtet: For det første om ein skulle sette opp eit visst mål for den økonomiske veksten i medlemslanda i ein viss periode framover, for det andre hjelp til utviklingslanda og for det tredje handelspolitikk. Eg skulle tru at det særleg er det første emnet som interesserer medlemene av utanrikskomiteen, så eg avgrensar meg så å seie heilt til det.

Det var den amerikanske regjeringa som gjorde framlegg om at organisasjonen OECD skulle stille opp eit mål for den økonomiske veksten i niårsperioden 1961 - 1970. Det var gjort framlegg om 50 pst. vekst i dette tidsrommet. Det synte seg før møtet at det var ein del usemje både om ein skulle stille opp ei slik kvantitativ målsetting og om kor lang periode denne 50 pst. veksten i tilfelle skulle gjelde for.

Det vart ein del ordskifte om det på møtet òg, men det vart nokså fort semje om at ein skulle sette opp ei slik målsetting om 50 pst. vekst. Men perioden vart modifisert til 10-års-tidsrommet 1960-70. Eg skal ikkje gå noko nærare inn på det ordskiftet, men berre nemne at 50 pst. vekst over 9 år - 1961-70 - svarar til ein årleg gjennomsnittleg vekst på 4,6 pst., 50 pst. vekst over ein tiårsperiode svarar til 4,1 pst. årleg vekst i gjennomsnitt. Det var den siste målsettinga som ein tilslutt vart samd om.

Det vart av generalsekretæren hevda at ein måtte vere varsam med å lage ei slik målsetting. Han meinte at det kanskje var urealistisk. Og dessverre - eg må nesten seie dessverre - køyrde han nokså sterkt ut med det alt i opninga av møtet. Han peika på at ein vekst på 4,6 pst. låg langt over den gjennomsnittlege veksten som medlemslanda hadde hatt i slutten av 1950-åra, og at jamvel 4,1 pst. låg ein del over. 4,1 pst. låg derimot ikkje så særleg langt over den gjennomsnittlege veksten i den første halvparten av 1950-åra.

Så eit par ord om mi eiga vurdering. Noko som etter mi meining tyder på at 4,1 pst. i gjennomsnitt er eit nokså realistisk mål å stille opp, er at i USA vil vi i dette tidsrommet få ein sterk auke i arbeidsstyrken. Det vil bli ein sterk naturleg tilvekst - bortimot 2 pst. om året. Det vil då seie at den økonomiske veksten pr.

mann berre blir vel 2 pst. pr. år, og det er ikkje så mykje. Dessutan har USA i dag 5 - 6 millionar arbeidslause. Kan landet sette ein stor del av desse i arbeid, vil det og gjere det mogleg å få til ein god del sterkare vekst enn det elles vil kunne bli. Det er somme som meiner at om USA får ein så stor del av dei arbeidslause i arbeid som ein trur det er mogleg å få i arbeid, vil bruttonasjonalproduktet berre av den grunn kunne auke med 15 pst.

I Europa vil ikkje tilgangen på arbeidskraft i tiåret framover bli på langt nær så stor som i USA, og heller ikkje så stor i gjennomsnitt som i 1950-åra, jamvel om det hos oss vil bli motsett: hos oss vil vi få ein etter måten sterk naturleg tilgang på arbeidskraft.

Men det er klårt at ei slik målsetting som 4,1 pst. i gjennomsnitt pr. år vil stille visse krav til den økonomiske politikken, både til den indre politikken i medlemslanda og til den internasjonale politikken og samarbeidet gjennom OECD. Og det var dette som då vart hovudemnet for ordskiftet - spørsmålet om kva slags politikk vi må føre i tiårsperioden dersom vi skal kunne nå ei slik målsetting.

Det vart for det første streka under av mange at kvart einskilt medlemsland måtte føre ein målmedveten økonomisk politikk med sikte på å nå den veksten som vart stilt opp som målsetting. Talet 50 pst. skal rett nok gjelde for alle land under eitt, det er ikkje eit mål som kvart einskilt land har teke på seg å nå, men likevel er det naudsynt dersom ein skal kunne nå dette kollektive målet, at kvart einskilt land gjer det det kan for å få gjennomført målsettinga for sin del.

For det andre vart det sterkt streka under av alle som tok del i ordskiftet, at det var naudsynt å føre vidare det samarbeidet om å samordne den økonomiske politikken som ein har hatt i tidlegare år - samordne spesielt konjunkturpolitikken.

Vidare vart det i pressekommunikeet, og endå meir i ordskiftet, streka under at det var naudsynt å gjere den internasjonale betalingsmekanismen betre, og særleg då legge vinn på å få større kortsiktig kreditt til land som på grunn av at dei har ført ein meir ekspansiv politikk enn andre - men ikkje *for* ekspansiv politikk - kjem ut i midlertidige betalingsbalansevanskar. Her er det sjølvsagt vanskeleg å skilje mellom dei tilfelle då det berre er kortsiktige betalingsbalanseproblem ein har for seg, og dei tilfelle då det er meir fundamental mangel på jamvekt i betalingsbalansen, men det er det vel ingen grunn til å gå nærare inn på her no.

Det vart òg av fleire peika på at målsettinga kravde ein liberal handelspolitikk, og frå norsk side streka eg mellom anna under at ein måtte ikkje berre føre ein liberal politikk når det galdt varebytet, men òg når det galdt bytet av tenester, spesielt skipsfartstenestene. Det kom med i pressekommunikeet. Jamvel om det står under punktet handelspolitikk, gjeld det like godt for den politikken som tek sikte på å nå målsettinga 50 pst. vekst.

Eg må til slutt nemne, når det gjeld vilkår for oppfylling av veksten, at det frå fleire land vart lagt stor vekt på at ein ikkje førte den ekspansive politikken så langt at ein fekk etterspørselsoverskott. Særleg frå tysk side, men og frå engelsk side var det framheva at ein måtte nå målet sterk økonomisk vekst samstundes med at ein hadde prisstabilitet. Amerikanerane hadde i sitt utkast til pressekommuniké ikkje nemnt målsettinga prisstabilitet i det heile teke. Dei grunn gav det med at det her

galdt om å få eit pressekommuniké som slo sterkt opp målsettinga om 50 pst. vekst, og at det ville gjere propagandaeffekten av målsettinga mindre om ein tok med atterhaldet om prisstabilitet. Vel, dette førte ikkje fram. Det var for sterk motstand til at amerikanarane kunne få sin vilje igjennom på dette punktet - etter mi meining *diverre* - så det er med eit avsnitt om prisstabilitet i pressekommunikeet.

Kanskje eg bør seie eit par ord om motivet frå amerikansk side for dette framlegget. Motivet er vel dels politisk og dels økonomisk. Det politiske motivet la dei andre landa stort sett, trur eg, mindre vekt på. Engelskmennene åtvare - og det trur eg kanskje mange var samd i - mot å framstille denne målsettinga som eit mottrekk mot vedtaket på den siste sovjet-russiske partikongressen. Men eit anna motiv som amerikanarane har hatt, er nok at dei gjerne vil ha eit press på seg utanfrå, for at dei skal kunne føre ein meir ekspansiv økonomisk politikk heime. Og etter mitt skjønn er det viktig at dei andre medlemsland no i åra framover held det presset ved lag - at vi støtt minner amerikanarane om denne målsettinga, og minner dei ikkje minst om at det er dei som har teke initiativet til å få stilt opp eit slikt mål. For det er klårt, at skal OECD-landa nå målsettinga, er det absolutt nødvendig at Amerika har minst så sterk vekst som 4,1 pst. Dei må truleg ha større vekst, fordi det vel dessverre for ein del av dei andre medlemslanda, t.d. Storbritannia, er lite von om å kunne kome opp imot 4,1 pst. Eg skulle tru at det er fare for at dei kanskje ikkje vil kome stort over halvparten i gjennomsnitt for dette tidsrommet.

Dette kan kanskje vere nok om det første emnet.

Om det andre emnet vil eg berre nemne at det var semje mellom representantane frå alle land om at ein måtte gjere kva ein kunne for å hjelpe utviklingslanda, og at ein mellom anna skulle få eit årleg oversyn over kva medlemslanda i OECD gjorde når det galdt hjelp til utviklingsland.

I den samanhengen vil eg forresten gjerne nemne at den tyske representanten hevda at Tyskland snart ville kome opp i eit omfang av hjelpa til utviklingslanda som svarar til om lag 1 pst. av nasjonalinntekta. Men då rekna han sjølv sagt med all slags hjelp: direkte stønad frå den tyske regjeringa si side, lån frå den tyske regjeringa si side, privat stønad og lån frå private føretak, så i denne ene prosenten blir det rekna med alle former for økonomisk hjelp, både stønad og lån.

Handelspolitikken har eg alt vore lite grann inne på. Den vart, som eg sa, drøfta dels i samband med ordsiftet om økonomisk vekst, og dels under punktet handelspolitikk på saklista. Der fekk ein det vanlege vedtaket om at ein skulle gå inn for å minske hindringane for den internasjonale handelen, og der vart det då, som eg sa, teke med dette om å minske hindringane for byte av både varer og tenester. Som eit virkemiddel til å gjennomføre dette, er det i pressekommunikeet nemnt at ein skal ha periodiske konsultasjonar om handelspolitikken, der medlemslanda får spørsmål om kva dei har gjort for å få frigjort handelen.

Dette skulle vere i korte drag det som gjekk for seg på møtet.

Formannen: Jeg skal takke for redegjørelsen. Er der noen som forlanger ordet eller har noen spørsmål? Hvis ikke, kan vi vel da gå videre til neste punkt på dagsordenen.

Statsråd Skaug: Kan jeg få lov til å nevne i den sammenhengen at det ble holdt et statsrådsmøte i EFTA sist mandag og tirsdag. Det var ikke mulig for oss å være representert ved noe regjeringsmedlem ved det møtet, og vi var derfor representert ved embetsmenn fra administrasjonen. Ekspedisjonssjef Halvorsen, som dessverre er forhindret fra å komme enda i noen minutter, deltok i drøftelsen av EFTA-situasjonen. Ekspedisjonssjef Gøthe var med på drøftelsene om akselerering av tollnedbyggingen i EFTA, og jeg vil gjerne foreslå at man kanskje kunne la ekspedisjonssjef Gøthe få gjøre kort rede for hva som der skjedde.

Formannen: Jeg går ut fra at der ikke er noen innvendinger mot det.

Ekspedisjonssjef Gøthe: Spørsmålet om akselerasjon ble som kjent også drøftet på ministerrådsmøtet i London i juni i år. Til det møtet forelå det fra sekretariatets side et forslag som gikk ut på at alle EFTA-landene, med unntak av Norge, skulle foreta en 10 prosents tollnedbygging fra 1. januar 1962. Det forslaget møtte en overraskende motstand på møtet i London, fordi det fra dansk side ble reist krav om at enkelte av EFTA-landene skulle gi visse innrømmelser når det gjaldt jordbruksvarer. Disse land var Sverige, Sveits og Storbritannia.

På et ministerrådsmøte i Genève i juli forsøkte man igjen å løse dette spørsmålet, men det var ennå ikke oppnådd noen enighet i de dansk-britiske jordbruksforhandlinger, og spørsmålet ble utsatt.

På møtet i Genève forelå det ingen dansk-britisk enighet, og til tross for at det fra dansk side under møtet ble presset ganske hardt for å få oppnådd britiske innrømmelser, var det tydelig at det ikke var mulig.

Ved siden av jordbruksspørsmålene kan man si at den nye situasjonen ved EFTA-møtet var at danskene i sine forhandlinger med De seks hadde fremsatt kravet om en såkalt décalage, dvs. en noe forsinket tollnedbygging, for 10 - 15 pst. av sin import fra De seks. Det er første gang at danskene trekker décalage-spørsmålet inn i EFTA-forhandlingene. Av disse grunner var det prinsipielt det danske ønskemål at den planlagte tollnedbygging fra 1. januar 1962 skulle utstå inntil videre. Subsidiært var de villige til å drøfte en akselerasjon under den uttrykkelige forutsetning at danskene kunne reservere seg for en slik tollnedbygging for 10 - 15 pst. av sin import også fra EFTA-land.

Man må si at det danske forbehold skapte en temmelig tilspisset debatt i ministerrådsmøtet. Det var særlig britene som hadde vanskeligheter med å forstå og akseptere de danske reservasjoner. De var engstelige for virkningene i Storbritannia, og bad danskene å akseptere en rundere formulering som ga høve til en utsettelse med akselereringen hvis vedkommende EFTA-land var i forhandlinger med EEC eller hadde gode muligheter for å oppnå resultater i forhandlinger med EEC som ville innebære at de oppnådde en forsinket tollnedbygging.

Danskene var for sitt vedkommende ikke villige til å akseptere en slik rundere formulering. De sa at de måtte uttrykkelig komme hjem med en reservasjon som gikk spesifikt på de danske ønskemål.

Det er helt på det rene at denne danske reservasjonen presset ganske hardt, kan man si, solidariteten innenfor EFTA. Og den sveitsiske forbundsresidenten, Wahlen, som ellers er kjent for sine meget forsiktige uttalelser, sa at dersom EFTA ikke var i stand til å fatte et vedtak om akselerasjon på dette ministerrådsmøtet, hadde EFTA ikke lenger noen interesse for Sveits.

Som følge av den stemning som ved dette var skapt, fant da britene, etter sterke henstillinger særlig fra sveitsisk side og dels også fra svensk side, å kunne akseptere den danske reservasjonen om at 10 - 15 pst. under visse forutsetninger ikke skulle omfattes av et vedtak om akselerasjon. Men denne forutsetning er formulert slik at andre land kan kreve den samme utsettelse hvis de er i samme situasjon som Danmark på det tidspunkt - nemlig 1. september - som det her er tale om.

Da utenriksminister Krag hadde oppnådd denne moderasjon fra britisk side, aksepterte han at akselerasjonsvedtaket også for Danmarks vedkommende ble gjort gjeldende fra 1. mars, med reservasjon for 10 - 15 pst. av importen, og han lovet å anbefale overfor den danske regjering at man skulle akseptere et slikt vedtak.

Etter dette forelå det sterke henstillinger særlig fra svensk side, men også støttet fra sveitsisk side, til Norge om også å akseptere et generelt akselerasjonsvedtak med gyldighet fra 1. mars.

Ambassadør Sommerfelt svarte på dette at Norge ennå ikke hadde tatt standpunkt til forhandlinger med EEC, og at det ikke var avgjort om det fra norsk side skulle fremmes krav om en "hard core"-liste overfor EEC. Som følge av denne forhandlingssituasjon ba han derfor om at Norge måtte ha utsettelse med akselerasjonen til 1. september. Men han lovet at man på norsk side så snart forhandlingsopplegget med EEC var klarlagt, på ny ville overveie om man kunne akseptere en akselerasjon gjeldende fra 1. mars.

Etter ministerrådsmøtet har dette hendt:

Den danske regjering har erklært seg villig til å akseptere akselerasjon fra 1. mars.

Den østerrikske handelsminister Bock har ved sin hjemkomst til Østerrike øyensynlig møtt en viss kritikk for at ikke Østerrike også aksepterte en akselerasjon fra 1. mars. Det har, som Norge, fått utsettelse til 1. september, men det ble fra handelsminister Bocks side under ministerrådsmøtet gitt uttrykk for at hvis Norge kunne akseptere 1. mars, så ville også Østerrike gjøre det. Man venter derfor at Østerrike i løpet av to - tre uker vil notifisere overfor EFTA's generalsekretær at Østerrike er villig til å ta en akselerasjon fra 1. mars, men sikkert med den reservasjon at det også forbeholder seg adgangen til å holde 10 - 15 pst. av sin vareimport utenfor vedtaket.

Det er jo vanskelig å spå om situasjonen pr. 1. mars, men det ble i Genève regnet som sannsynlig at danskene på det tidspunkt ikke har oppnådd innrømmelser fra De seks' side som gir dem høve til å ha 10 - 15 pst. décalage i forholdet til De seks. Man må derfor, tror jeg, realistisk regne med at den danske aksept av akselerasjonen innebærer at de tar akselerasjon for 85 pst. av sin samlede vareimport fra EFTA-landene. Danskene har fått akseptert at hvis de pr. 1. september er i

forhandlinger med De seks eller har oppnådd aksept på 10 - 15 pst. décalage eller har mulighet for en snarlig løsning på dette spørsmålet, skal Danmark få utsettelse med tollnedbyggingen innenfor EFTA også utover 1. september.

Jeg sa at de andre land hadde forbeholdt seg den samme rett. Det vil si at hvis de er i den samme posisjon - "in similar position" som det heter i vedtaket - skal de ha anledning til å oppnå den samme utsettelse. Det innebærer at hvis Norge ønsker å ha décalage for 10 - 15 pst. av sin vareimport utover 1. september, må vi på et tidligere tidspunkt i våre eventuelle forhandlinger med De seks ha fremmet kravet om en "hard core"-liste som noenlunde svarer til dette omfang av importen fra EFTA-landene og EEC.

Formannen: Jeg skal takke for redegjørelsen.

Statsråd Skaug: Kan jeg for ordens skyld få nevne at det standpunkt ambassadør Sommerfelt tok i Genève, selvsagt var et standpunkt som han tok etter instruks fra Utenriksdepartementet.

Formannen: Er det noen som forlanger ordet i forbindelse med denne redegjørelse?

Hegna: Er denne redegjørelse å oppfatte som en redegjørelse for et spesielt problem, eller har den sammenheng med de tidsproblemer som knytter seg til St.meld. nr. 15? Har det sammenheng med det siste, er det rimelig å drøfte det sammen med det.

Statsråd Skaug: Dette er en redegjørelse i referats form fra ministerrådsmøtet i EFTA, og det vil for øvrig bli sendt til denne komite en skriftlig rapport fra møtet. Men selvsagt har også samarbeidet innenfor EFTA en ganske nær sammenheng med hva som skjer i relasjon til Fellesmarkedet og forhandlingene der.

Erling Petersen: Jeg skal ikke komme inn på detaljer, eller betydningen av om vi tar en slik tollnedsettelse litt tidligere eller litt senere, men jeg vil gjerne peke på en annen side av problemet. Det er at vi nå både på dette området og på andre områder begynner å innta en posisjon som man begynner å legge merke til ute i Europa. Vi blir faktisk betraktet som litt av en bremsekloss på utviklingen mot en europeisk integrasjon. Nå ser vi at Danmark altså har fått en ordning. Vi kan ikke akseptere den og gå med fra 1. mars, selv om vi får holde 10 - 15 % av de viktigste ting utenfor. Vi har fremdeles følge med Østerrike, men Østerrike vil ikke bli sist i køen hvis vi skulle gå med, så det er vi som holder igjen på farten. Det er kanskje også en fare for at vi den 15. desember ikke er klar til å komme med i forhandlingene med Fellesmarkedet når de tre andre, de nøytrale EFTA-landene, sannsynligvis er ferdige til å søke. Da holder vi fremdeles selskap med Portugal, men bortsett fra det kommer vi bakerst i køen også der. Jeg vet ikke om vi skulle tillegge også det noen vekt i tillegg til de rent økonomiske vurderinger av

virkningene av tollnedsettelsen, som selvsagt er det første argument man tar i betraktning.

Statsråd Skaug: Spørsmålet om en sterkere nedbygging av tollsatsene innenfor EFTA er jo et spørsmål som vi har beskjeftiget oss med ganske meget nå det siste året, og fra norsk side har man hele tiden stillet seg tvilende til hensiktsmessigheten av å gå raskere fram enn opprinnelig planlagt. Vi har til dels hatt følge i dette synet av Danmark, også av Portugal, og dels av Østerrike. Før dette siste møtet i Genève ble saken igjen nøye overveiet og inngående drøftet i Frihandelsutvalget, og der kom så sterke henstillinger fra Norges Industriforbund om ikke å gå inn for en sterkere nedbygging at vi fant at vi måtte bøye oss for Industriforbundets standpunkt i saken.

Jeg tror det er riktig at Industridepartementet på sin side kanskje hadde mindre bekymringer enn Norges Industriforbund hadde, men det er også riktig å si at Norges Industriforbund i høy grad vel så dette som en prinsipiell sak. De kunne i og for seg ikke innse at det i den nåværende forhandlingssituasjon tjente noen særlig hensikt at man innenfor EFTA gikk til en sterkere nedbygging enn den opprinnelig planlagte.

Hegna: Det var bare en kort bemerkning i tilknytning til hr. Erling Petersens uttalelse. Selvfølgelig, det er ytterst kjedelig - og jeg vil gjerne ha sagt det for at det ikke skal være noen misforståelse - det er kjedelig for enhver å skulle bli oppfattet som en bremsekloss. Det er det ingen som har lyst til å være og det bør ingen være. På den annen side må man si at hr. Erling Petersen, når det gjelder integrasjonsbestrebelse i Europa, må ansees som noe av et lokomotiv, og at han kanskje derfor i noen grad kan motvirke dette som han mente var kjedelig for vår anseelse, og vel kanskje også i noen grad styrke vår anseelse i Europa - i tilfelle av at det skulle være en trøst på noen som helst måte.

Erling Petersen: Jeg vil ikke her innlate meg på noen mannjevning i morsomheter, det kan vi kanskje legge en etasje ned i denne bygningen. Men jeg er fullt oppmerksom på de argumenter som handelsministeren har fremført, og at de ville føre til det standpunkt at man ikke finner tungtveiende grunner for å være med på en akselerasjon når spørsmålet er om det er hensiktsmessig eller ikke. Men det jeg ville peke på var at man kommer i grunnen i en ny situasjon når alle de andre går inn for det, og man blir stående som den eneste som ikke er med. Det var det som var hensikten med mitt innlegg.

Statsråd Skaug: Jeg vil få nevne for ordens skyld at ambassadør Sommerfelt derfor også sa i Genève at man på norsk side igjen ville overveie saken.

Ingvaldsen: Det er utvilsomt riktig at Industridepartementet har gått inn for at vi ikke skulle sette ned tollsatsene forsert og at det var på henvendelse fra Norges Industriforbund. Men det bør etter min mening da også føyes til at det er fordi

Industriforbundet mener at bedriftenes økonomiske betingelser under den nåværende politikk er særdeles ugunstige for denne overgang. Jeg ville ikke unnlate å nevne det, for der er vi ved et punkt som ikke er løst, etter min mening.

Formannen: Er det andre som forlanger ordet? - Hvis ikke, kan vi vel ta denne redegjørelse til etterretning.

Statsråd Skaug: Jeg vil da få lov til å foreslå at vi går over til siste punkt på dagsordenen, og heller får et kort referat fra ekspedisjonssjef Halvorsen når han kommer her noe senere.

Spørsmålet om *timetabellen* i forbindelse med *stortingsmeldingen om forhandlingene med Fellesskapets land* er blitt nevnt for meg ved flere anledninger av medlemmer av denne komite og også av andre av Stortingets medlemmer, og det er jo en sak som er blitt nokså meget drøftet i den offentlige debatt og i avisene i den senere tid. Det er spørsmål om man skal ta sikte på å få denne saken ferdigbehandlet i løpet av desember måned, eller om man uten noen særlig risiko kan utsette avgjørelsen.

La meg få si med en gang at jeg tror det i den sammenheng er av avgjørende betydning hva man mener med en utsettelse og i hvor lang tid man eventuelt skal utsette denne avgjørelsen. Jeg vil også gjerne få nevne at både utenriksministeren og jeg har vært sterkt opptatt av at vi skulle få en snarlig avgjørelse i denne saken. Jeg er for min del fremdeles av den mening at det ville være overordentlig viktig om man kunne få avgjørelsen i løpet av desember måned. Hvordan utenriksministeren stiller seg til saken i øyeblikket, tør jeg ikke ha noen mening om.

Vi har delt ut her i dag en rapport i form av et notat av ekspedisjonssjef Halvorsen, med en del opplysninger som også angår denne saken. Dette notatet er basert på opplysninger som ekspedisjonssjefen fikk ved samtaler med forskjellige personer i Paris og i Genève i løpet av denne siste uken. De opplysninger som her er gitt, og de uttalelser som er fremkommet fra forskjellige personer, får stå som de står. Man skal ikke legge noe mer i dem enn at dette er synspunkter som forskjellige personer har hevdet. Det er vel ingen som i øyeblikket kan si noen ting med absolutt sikkerhet om disse spørsmål.

Når det gjelder situasjonen som den nå ligger an, så vet vi at de tre nøytrale land - Sverige, Sveits og Østerrike - vil komme til å fremme sine søknader om assosieringsforhandlinger i midten av desember. De kommer til å sende inn sine søknader samtidig, men antakelig vil disse søknader ikke bli likelydende. Portugal har annonsert at man der i løpet av januar - uten å tidfeste det nærmere - vil sende inn søknad om assosiering, men med sikte på senere medlemskap. Det henger antakelig sammen med at Portugal på mange måter vel er i en tilsvarende stilling som Hellas; Portugal vil måtte forbeholde seg en rekke med unntaksordninger av forskjellig art, slik at de ikke regner med at de vil være så å si kvalifisert for medlemskap på det nåværende tidspunkt.

I og med at de tre nøytrale og Portugal da har tatt et standpunkt, vil vi være i den situasjon at Norge er det eneste gjenværende EFTA-land som ennå ikke har

gjort seg opp en mening. Jeg vil i denne sammenheng minne om at vi på EFTA's ministerrådsmøte i Genève 31. juli jo ble enige om at vi alle skulle forsøke å gjøre mest mulig fremgang når det gjaldt å ta opp forhandlinger med Fellesskapet på den ene eller på den annen basis.

Spørsmålet om hvor mye det haster, er vel i noen grad avhengig av hvilket alternativ man velger for sin tilslutning til Fellesskapet. Det antas nå, så vidt jeg har forstått, at forhandlinger med de land som søker om assosiering, vil komme så å si til slutt etter at forhandlingene for de lands vedkommende som har søkt om medlemskap, om de ikke helt er slutført, så i all fall er kommet meget langt. For så vidt haster det derfor ikke med å søke om assosiering når det gjelder selve forhandlingstidspunktet og forhandlingssituasjonen, men det haster på en annen måte, fordi at skulle man gå inn for assosieringsforhandlinger, så burde opplegget til våre assosieringsforhandlinger f.eks. i høy grad jo være koordinert med det svenske opplegget.

Vi har fått inntrykk av at man på svensk side ved assosieringsforhandlinger nok kommer til å gå ganske langt i å påta seg de økonomiske forpliktelser som vil følge av et medlemskap, og man er på svensk side kanskje tilbøyelig til å gå lenger i sin villighet til å ta på seg forpliktelser i en assosieringsordning enn vel vi for vårt vedkommende ville ha tenkt oss. Skulle vi velge å gå inn for en assosieringslinje, burde vi derfor ta kontakt med svenskene kanskje nokså snart for å få påvirket dem i retning av ikke å godta så mange av Roma-traktatens forpliktelser som de øyensynlig akter å godta. Det vil selvsagt under dette alternativ vanskeliggjøre vår stilling, våre eventuelle ønsker om forbehold, hvis man på svensk side i forbindelse med assosiering påtar seg langt mer vidtgående forpliktelser enn vi kunne tenke å ta på oss.

Når det så gjelder forhandlinger på basis av medlemskapsalternativet, er situasjonen mye mer komplisert. Det henger sammen med den forhandlingsteknikk som man her må regne med, og hvis vesentligste problem ligger i at de seks fellesskapsland for alle de spørsmål som kommer opp, må ha forhandlinger seg imellom for å bli enige om et standpunkt.

Etter de erfaringer man har, skulle man anta at tidsskjemaet for forhandlingene vil være omtrent som dette: Jeg kan illustrere det ved å nevne to alternativer kanskje, det ene om vi får denne sak ferdigbehandlet i desember slik at en eventuell norsk søknad vil kunne fremlegges for ministerrådet under dets møte 18. og 19. desember, og det annet om vi utsetter saken, slik at den først kan fremlegges ved det neste ordinære ministerrådsmøte, som etter det vi har fått opplyst i Brussel, vil bli holdt 29. og 30. januar. Hvis saken forelegges for ministerrådet i Fellesskapet i møtet 18. og 19. desember, vil den da bli sendt til Kommissjonen til uttalelse, og vil så komme tilbake til ministerrådet, og det vil da i dette tilfelle si ministerrådets møte 29. og 30. januar, og vi kan da få et svar etter det møtet i ministerrådet, med en - skulle jeg tro - anmodning om å komme i et første forberedende møte, hvor våre standpunkter og ønsker skulle legges fram. For Storbritannias og Danmarks vedkommende har det tatt en måneds tid etter at svaret var avgitt, før man fikk dette møte. Det vil da si at vi i slutten av februar ville få

dette første møte, hvor vi ville komme til å måtte legge fram våre standpunkter og våre ønsker. Det ville så - nå skjematiserer jeg igjen ut fra de erfaringer man har fra Storbritannia og Danmark - antakelig gå en måned til, altså til begynnelsen av april, før man kommer i en egentlig forhandlingsposisjon.

I det annet tilfelle og hvis dette med at det neste ministerrådsmøte holdes 29. og 30. januar ikke blir endret, ville, om vi behandler saken her i midten av januar eller noe senere, men med sikte på det møtet, ministerrådet så deretter sende saken til Kommisjonen, Kommisjonen ville komme tilbake med den til et møte som da kanskje vil bli i slutten av februar, og vi ville få hele prosessen noe forskjøvet, slik at vi vel ikke ville komme i en forhandlingsposisjon før langt ut i april en gang, eller kanskje noe senere.

Alt avhenger jo her av datoene for de ordinære møter i ministerrådet, idet vi neppe kan gjøre oss noen forhåpninger om at ministerrådet vil holde spesielt møte av hensyn til behandlingen av vår søknad.

Så er da spørsmålet hvilken risiko en forsinkelse innebærer. Selvsagt er det ganske umulig å si noen ting om det med sikkerhet, man kan bare gjøre visse spekulasjoner.

Det ser ut til at forhandlingene med Storbritannia går nokså tregt. Det er fremdeles samveldelandproblemene som skaper vanskeligheter, og spekulasjonene om mulighetene og sjansene for å nå klarhet og enighet her i den nærmeste fremtid er høyst varierende. Det er noen som sier at i løpet av fem-seks uker på nyåret vil den britiske situasjon være avklart, og man vil ha fått en ordening. Andre sier at det vil ta tiden fram til påske før den britiske situasjon er noenlunde klar. Hovedproblemet for Storbritannias vedkommende under disse forhandlinger er Samveldelandene. La oss si at det er 80 pst. av de britiske problemer. Hvis de først er løst, vil Storbritannia ikke ha særlig mange store problemer på andre felter, slik at resten av forhandlingene da vil kunne gå meget raskt. På britisk side har man fremdeles håp om og man arbeider etter den timetabell at forhandlingene skal kunne være sluttført i slutten av juli måned, slik at man får ratifikasjonen i løpet av høsten og vil ha mulighet derved for å sette nyordningen i sving fra 1. januar 1963.

Forhandlingene for Danmarks vedkommende avhenger i høy grad av de framskritt britene gjør, men på dansk side presses det nå sterkt på for å komme i gang med parallellforhandlinger med Storbritannia, det vil si man håper på å kunne komme i gang for alvor fra januar måned av.

Slik jeg ser det, er timetabellen for Danmarks vedkommende av nokså stor betydning for oss. Vi kjenner for det første til at Danmark vil ta opp spørsmålet om utsettelse av tollreduksjonene for en del av industrivarenes vedkommende. Det er den samme décalage som nå ble drøftet i Genève i EFTA-møtet. Vi kjenner videre til at man på dansk side ønsker å ta opp og forhandle om visse spørsmål i forbindelse med etableringsrettsbestemmelsene og kapitaloverføringene. Det foreligger da her forskjellige muligheter. Om vi ikke har bestemt oss eller ikke er kommet i en forhandlingsposisjon, kan vi altså da for så vidt risikere at man på dansk side begynner å forhandle også om disse spørsmål som er av interesse og betydning for oss. Det er mulig at man på dansk side oppnår et resultat, men det er

jo ikke sikkert at det er det resultatet som vi ville være noe særlig fornøyd med. Det er selvsagt også mulig at danskene ikke får noe resultat, og at de ville hatt bedre sjanser for å få et resultat, hvis vi også hadde vært i forhandlingsposisjon.

I ethvert tilfelle tror jeg man må regne med at hvis disse for oss viktige spørsmål blir tatt opp fra dansk side, så vil det, enten Danmark får en løsning eller ikke får det, ikke i noe fall være mulig for oss etterpå å reise de samme spørsmålene. Resultatet av Danmarks forhandlinger med De seks vil være et resultat som er fremkommet etter forhandlinger hvor de seks medlemsregjeringer seg imellom er blitt enige om et standpunkt overfor de danske ønskemål, og jeg vil anse det som nokså usannsynlig at vi ville ha noen særlig suksess hvis vi nå litt senere kom med de samme spørsmål, som da allerede enten har fått sin løsning eller ikke har fått sin løsning i forhandlingene med Danmark. For så vidt tilsier forhandlingssituasjonen at vi burde komme i forhandlingsposisjon snarest mulig.

Jeg er imidlertid fullstendig klar over at her er det en rekke andre momenter som kommer inn, men jeg har ikke villet unnlate å peke på at hvis vi skal forhandle om medlemskap, så vil en utsettelse kunne innebære en viss risiko. Og det er jo helt på det rene at hvis utsettelsen skal dreie seg om lengre tid, f.eks. to - tre måneder som det har vært antydnet, vil det komme til å stille oss i en etter min mening overmåte vanskelig forhandlingsmessig stilling. Jeg vil anta at man kanskje kan ta risikoen på en utsettelse til 15. - 20. januar, omkring den 20. Selv det vil medføre at vi ikke vil komme i en forhandlingssituasjon kanskje før langt ut i april. Når jeg sier jeg skulle anta at man kan gjøre det, henger det sammen med at jeg tror det kanskje vil trekke noe ut for Danmarks vedkommende, slik at danskene ikke egentlig kommer i noen særlig forhandlingsposisjon i januar måned i det hele tatt. Om vi da har gjort oss opp en mening i løpet av januar, vil vi ha andre muligheter i all fall for å kunne arbeide sammen med danskene og gjøre våre synspunkter gjeldende.

Til slutt vil jeg gjerne også få nevne at det her foreligger et hensyn som vi må ta til våre partnere i EFTA. Vi har i EFTA-deklarasjonen av 31. juli alle sammen underskrevet på at vi skal søke forhandlinger, og at vi skal forsøke å føre disse forhandlinger på en slik måte at de blir ferdige noenlunde samtidig, slik at EFTA-ordningene og det som EFTA innebærer med hensyn til spilleregler og tollnedsettelse, skal bli erstattet med de nye reglene for alle land på det samme tidspunkt. Det må være en viss køordning på disse forhandlingene, og hvis vi bestemmer oss for å søke forhandlinger på medlemskapsbasis, så må vi ikke komme inn så sent at vi forårsaker forsinkelser for andre land og vanskeliggjør en løsning for andre lands vedkommende.

Formannen: Jeg skal få takke for redegjørelsen.

Før jeg gir ordet til andre, har jeg et spørsmål selv, som jeg gjerne ville at statsråden skulle svare på: Er det noen vesentlige divergenser mellom det danske og det norske syn på slike spørsmål som etableringsretten og kapitaloverføringsproblemet, og om ikke på disse punkter, er det noen andre punkter hvor det danske og det norske syn divergerer, slik at en avgjørelse på danskernes krav ville være - hva skal jeg si - uheldig for oss?

Statsråd Skaug: Jeg kan dessverre ikke gi noe særlig opplysninger om dette, jeg har ikke hørt om det er noe nytt. Jeg vet ikke om ekspedisjonssjef Halvorsen har fått noen opplysninger i Genève om dette, som kan være nye.

Ekspedisjonssjef Halvorsen: Når det gjelder de danske reserverasjoner i denne sak - jeg tenker i første rekke på kapitaltransfereringer - har danskene ikke gjort mer enn å nevne i sitt forhandlingsopplegg at de har et visst problem i forbindelse med såkalte porteføljeinvesteringer, dvs. adgang for utlendinger til å kjøpe opp danske verdipapirer og danske borgeres adgang til å eksportere kapital til utlandet. Hvordan de har tenkt seg dette løst for sitt eget vedkommende, har de ennå ikke spesifisert, og det er i og for seg litt vanskelig å spørre hvordan de tenker seg det. Det er nemlig klart at hvis vi spør om en sann sak, før problemet er lagt fram for forhandlingspartnerne, så løper danskene risiko for å vise fram sine forhandlingskort på et noe for tidlig tidspunkt.

Det er et annet felt hvor danskene har interesser som er av direkte betydning for Norge. Det gjelder fisk. Danmark er jo en viktig fiskeeksportør, ikke minst til Fellesmarkedet, og har et omsetningssystem for fisk som er meget forskjellig fra vårt eget system. Her kan det derfor tenkes at hvis De seks gir seg i kast med forhandlinger med Danmark på dette felt, kan det komme til å berøre problemer som er av betydning for oss når vi kommer til forhandlingsbordet.

Statsråd Skaug: Jeg burde ha nevnt i denne sammenheng også at det, så vidt vi vet, er hensikten nå at Kommisjonen i Brussel i løpet av januar vil ta opp spørsmålet om å begynne å utarbeide reglene for en felles fiskeripolitikk for Fellesmarkedets land. Jeg hadde anledning til i september å snakke om dette med Kommisjonens visepresident, Mansholt, som er sjef for jordbruks- og fiskeriavdelingen i Kommisjonen. Han omtalte denne sak for meg allerede da, og ga uttrykk for at man i høy grad var interessert i å få Norge med på slike drøftelser av en felles fiskeripolitikk. Det sies nå at de vil gå i gang med dette arbeidet i løpet av januar. Det vil vel til å begynne med sikkert vesentlig dreie seg om å samle inn statistikk og gjøre en del forberedende arbeid. I alle fall vil dette med å utarbeide en felles fiskeripolitikk ta overmåte lang tid.

Men det er også riktig at om vi på det tidspunkt da dette arbeid tar til, har gitt uttrykk for at vi ønsker å ta opp forhandlinger på medlemskapsalternativet, så vil vi etter det Mansholt har sagt, straks bli invitert til også å delta i den arbeidsgruppen som skal arbeide med retningslinjer for en fiskeripolitikk. I tilfelle vi velger assosieringslinjen, vil vi da automatisk være utenfor de drøftelser for det er jo medlemmene som blir enige om sin politikk her.

Når det gjelder etableringsretten, har danskene også visse problemer i forbindelse med tyske oppkjøp av eiendommer i Danmark. Vi vet at de vil ta dette opp på en eller annen måte.

Vårt problem i relasjon til det danske forhandlingsopplegget er kanskje dette at vi antakelig ville ønske å gå noe lenger i forsøket på å få unntak og særbestemmelser enn man har tenkt seg på dansk side.

Bondevik: Eg vil først seie litt om tida som ein eventuelt har til disposisjon når det gjeld denne saka. Det er vel nokså klart at di før me kan ta eit standpunkt, di betre er det, for dersom me skal verta ståande i kø, er det sikkert ikkje mykje tid å tapa, og det ser vel slik ut no som om landa stort sett kjem i forhandlingsposisjon etter kvart som dei melder seg til det eine eller det andre. Men på den andre sida synest eg at komiteen no har fått så mykje stoff og delvis stoff frå ekspertar som har hevda ulike meiningar om dei ulike spørsmål, at å forhasta seg kanskje trass i alt vil vera det verste ein kan gjera i denne situasjonen. Korleis ein til dømes skulle kunne ha gjennomdrøft saka på forsvarleg måte og få ho fram for Stortinget med det arbeidspresset som det no vert, i desember, skjønar eg for mitt vedkomande ikkje. Difor trur eg at ein trass i alt vil stå seg på å lata denne saka liggja i alle fall til over nyåret, så mykje meir som ein truleg kan rekna med å få visse nye opplysningar som gjev oss noko å tenkja på.

For mitt vedkomande ville det ha veldig stort verd å få vite noko meir om Englands tingingar. Om me skulle tenkja på å søkje om medlemskap, så er det i alle fall for mitt vedkomande heilt avgjerande kva standpunkt England tek til slutt. Om me kan rekna med at dei går inn som medlemmer, kjem ein etter mi meining i ein heilt ny situasjon.

Det einaste som i alle fall frå min synstad skulle tala for at ein måtte ta avgjerd før jul, var dersom ein kunne rekna med at Stortinget samla seg om assosieringslina. Då er eg samd med statsråden i at det ville vera svært verdfullt å koma inn saman med dei tre landa - fire er det vel elles no i og med at Portugal òg har planar om assosiering - og å koma i takt med dei fire landa. Eg har forstått det slik at i alle fall Sverige, Sveits og Østerrike vil senda inn formell søknad i desember måned. Derimot trur eg ikkje det haster så veldig, dersom ein skulle velja å søkja om full medlemskap.

Eg vil også koma med eit spørsmål til statsministeren. Under dei drøftingane som me har hatt før, og på spørsmål som mellom andre eg har kome med i dei møta me har hatt, har eg forstått statsministeren slik at i alle fall denne komiteen skulle få vita korleis Regjeringa på det noverande tidspunkt ser på spørsmålet. Me kjenner handelsministeren sitt syn, me kjenner utanriksministeren sitt syn og me kjenner industriministerens sitt syn, men eg trur ikkje me kjenner Regjeringa sitt syn som Regjering. Eg ville sjå det som noko urimeleg om me til dømes skulle levera innstilling - jamvel om det berre er ein reaksjon på St.meld. nr. 15 - og ikkje skulle vita kva Regjeringa meiner i dag, så eg ville sjå det som ein føremon at komiteen fekk vita kva Regjeringa meiner. Det har i all fall ikkje så lite å seia for mange å få sjå om det til dømes står ei samla regjering bak medlemskap, eller om det kanskje står ei nokså delt regjering i spørsmålet om medlemskap.

Handelsministeren nemnde at det ville vera veldig viktig at me sende inn søknad, slik at me eventuelt kunne bli med i drøftinga av fiskeripolitikken, og det er

det ikkje to meiningar om. Jamvel om ein der i første omgang berre er med som observatør, men særleg om ein får vera med i drøftinga, vil det sikkert ha sitt å seie, jamvel om me sikkert ikkje får noko å seia når det gjeld sjølve avgjerda i fiskeripolitikken. Men eg la merke til at i det dokumentet som me har fått i dag når det gjeld jordbrukspolitikken, står det noko på side 3, som synest peika i noko anna lei enn det handelsministeren nemnde. Der står der:

"Danskene på sin side mener at de skal klare å komme i effektive forhandlinger i løpet av desember eller januar og at de skal kunne "ligge på hjul" med britene. Under alle omstendigheter vil vel De seks først ønske å fastlegge sin jordbrukspolitikk før danskene slipper til med forhandlinger på dette felt."

Eg veit ikkje om dette då fullt samsvarar med det at ein reknar med at me dersom me no søker, verkeleg kan få noko å seia før fiskeripolitikken vert fastlagd. Eg forstår i alle fall dette som er sagt her, på den måten at Dei seks kanskje vil ha i det minste hovuddraga i sin landbrukspolitikk ferdig, før dei slepp danskane inn. Det spørsmålet vil eg gjerne få svar på.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne få svare på dette med en gang. Det er en absolutt forskjell her når det gjelder danskene og jordbruket og Norge og fiskeriene. Man har på dansk side hele tiden håpet på at man ved å sende inn en søknad tidlig, skulle få være med på drøftelsene av jordbrukspolitikken. Men det er et dansk håp. Jeg for min del sa til den danske utenriksminister i Genève i juli måned at jeg trodde ikke det ville være mulig, fordi Mansholtplanen forelå da allerede ferdig utarbeidet og var gjenstand for diskusjon mellom de seks medlemsregjeringer. I vårt tilfelle er situasjonen den at Kommisjonenens visepresident Mansholt, som er den som står for også fiskerisektoren, har sagt til oss - han har også sagt det til en norsk journalist, for jeg så dette nevnt i "Sjøfartstidende" - at de, hvis vi har søkt om medlemskap, vil invitere oss til å delta i fiskeridrøftelsene.

Borgen: Jeg vil gjerne ta mitt utgangspunkt i uttalelser som har falt fra tid til annen bl.a. fra statsministeren, om at en ikke bør ta avgjørende skritt i denne sak før det er tilveiebrakt en forholdsvis stor grad av enighet, og det gjelder ikke bare de politiske organer, men også slik at man kan føle seg nokså trygg på at det en går til, har en forholdsvis alminnelig oppslutning fra befolkningen. Skulle en bedømme situasjonen ut fra det en vet i dag, er det vel i øyeblikket mer uklarhet enn kanskje noensinne, mer divergerende oppfatninger og større mangel på avklaring enn det har vært på noe tidligere tidspunkt under denne diskusjon.

Når det gjelder mulighetene for denne komite og for Stortinget til å ta standpunkt, mener jeg også at det er nokså avgjørende ting som taler for at vi ikke er ferdige til det. Vi mangler fremdeles avgjørende, viktige utredninger. Vi har bare fått ett dokument, og det er også nærmest uoffisielt, angående de konstitusjonelle sider av saken, mens det er sagt at vi skal få ett eller kanskje to til på det området. Det mangler ennå i dag uttalelser fra et par store organisasjoner. Den ene er annonsert, og den er kanskje kjent i avisene i dag, for alt det jeg vet, for jeg har ikke

fått tid til å se nærmere på avisene i dag. Selv om det er riktig at vi har fått svært mye stoff, mangler vi fremdeles en god del vesentlige ting for å kunne bedømme situasjonen.

Jeg vil også peke på at St.meld. nr. 15, som er grunndokumentet vårt, er usedvanlig tynt underbygget i forhold til det som pleier å være tilfelle når det gjelder en avgjørende, viktig sak. Det har ikke vært nedsatt noen kommisjon, noe utvalg eller noen komite i vanlig forstand til å behandle denne saken. Det er Frihandelsutvalget som har foretatt den utredning som danner hovedgrunnlaget og som meldingen bygger på, og Frihandelsutvalget var satt ned i en annen anledning. Med all respekt for dem som har sittet i dette utvalget, har det vel ikke egentlig i utvalget vært arbeidet med den grundighet, over den tid eller med den sammensetning som en kan si er det vanlige når en avgjørende viktig sak skal utredes. Mer behøver jeg ikke si om dette, men jeg ville gjerne ha sagt så pass for å kunne gi uttrykk for at jeg er redd for at det kan reises meget alvorlige innvendinger mot behandlingen av denne saken, hvis vi ikke får mer tid på den og får ytterligere stoff til å kunne bedømme den.

Jeg noterte meg at handelsministeren sa at vi ikke kan regne med etterpå å kunne reise de samme spørsmål som danskene har hatt oppe, hva enten danskene oppnår et resultat eller ei. Jeg vil gjerne få den uttalelsen litt nærmere utdypet. Jeg synes det ville være et nokså eiendommelig forhold hvis det er slik at De seks kanskje på en eller annen måte skulle føle seg touchert ved at de blir brydd med at det kommer noen på et senere tidspunkt og hefter dem i arbeidet eller volder vanskeligheter av rent forhandlingsteknisk art. De spørsmål som skal avgjøres, er dog så viktige både for fellesskapet og for de land som vil inn, at slike hensyn kan da vel egentlig ikke telle overhodet.

Jeg kan selvfølgelig forstå at det er svært ønskelig og nyttig at en er sammen med andre partnere når det gjelder konkrete varer hvor en har nokså nøye sammenfallende interesser, men jeg har svært vanskelig for å forstå og stiller meg meget tvilende til nytten av å være sammen med andre når det gjelder mer politisk betonte spørsmål og når det gjelder spørsmål som kanskje ligger midt mellom de økonomiske og politiske, slik som spørsmålet om fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser. At vi skulle få større vanskeligheter med å få en gunstig ordning på de områdene om vi forhandler alene, i motsetning til om vi var sammen med andre, har jeg for min del noe vanskelig for å forstå. Jeg kunne faktisk tenke meg at vi tvert om hadde bedre utsikter til å kunne få gunstige løsninger på våre spesielle problemer hvis man kunne se dem isolert og ikke knyttet til de vilkår som andre land må stille. Med en slik konstellasjon kunne vi kanskje ha et nokså godt kort i vår geografiske beliggenhet og de spesielle vansker som vi har så langt mot nord og som en utpost i NATO-familien.

Formannen reiste spørsmålet om det var andre problemer hvor vi kunne ha det som han kalte andre interesser eller andre oppfatninger enn danskene. Jeg vil peke på at jordbrukspolitikken er et slikt felt hvor vi har diametralt motsatte interesser av danskene. Det er ingen sannsynlighet for at danskene ville være noen god forhandlingspartner for oss på andre områder all den stund de har så rakt

motstridende interesser av våre når det gjelder slike ting som jordbrukspolitikken. Jeg synes også det høres nokså eiendommelig ut at det skal kunne lykkes for oss å komme inn i forhandlingene og være med på å diskutere opplegget av fiskeripolitikken, all den stund danskene nettopp har opplevd den skuffelse og det tilbakeslag som de gjorde da det gjaldt landbrukspolitikken. Jeg hører at statsråd Skaug mener at det skal være mulig, men jeg synes nok at det løftet som tilsynelatende skal foreligge fra Mansholts side, taper litt av sin verdi for oss ettersom det jo fremkom at dette var en uttalelse gitt til en journalist. -

Statsråd Skaug: Jeg nevnte at den samme uttalelse ble gitt til meg av dr. Mansholt i september.

Borgen: Vel, da bortfaller det siste argumentet. Men allikevel synes jeg det ser litt eiendommelig ut at det skal kunne gjøres så stor forskjell på de to forhandlingstemaene. Det får nå være som det vil, men under enhver omstendighet setter jeg, som sagt, et overmåte stort spørsmålstegn ved at vi skal ha så utpreget interesse av å forhandle sammen med andre partnere med mindre disse har nøyaktig sammenfallende interesser med våre på bestemte vareområder. I ethvert tilfelle er situasjonen arbeidsmessig og, som jeg begynte med å si, når det gjelder oppfatningen av disse tingene her hjemme så vidt vanskelig, at selv om det skulle komme til å volde noen tekniske eller andre vanskeligheter med noen utsettelse, mener jeg det må være det eneste forsvarlige.

Statsminister Gerhardsen: Regjeringen hadde opprinnelig ment at en kunne få behandlet denne saken i Stortinget i løpet av desember måned, altså før Stortinget går fra hverandre før jul. Med den knappe tiden en nå har igjen, altså tre uker, må jeg si meg enig med hr. Borgen i at det vel vil være veldig vanskelig for Regjeringen, for komiteen og for Stortinget å kunne undergi denne saken en forsvarlig behandling på så kort tid. Dessuten faller det sammen med et nokså sterkt forsert arbeid med budsjettet. Etter det handelsministeren har sagt her i dag, synes jeg en må kunne se det som forsvarlig om en venter med å få saken behandlet i Stortinget til i siste halvdel av januar måned. Jeg går ut fra at Regjeringen vil kunne legge fram sin tilleggs melding - og dette er da et svar til hr. Bondevik - med en konklusjon i løpet av de første par ukene - jeg kan tenke meg i statsråd den 8. desember. Da vil komiteen kunne ha denne tilleggs meldingen som grunnlag for sine fortsatte drøftelser, og Stortingets representanter vil få noe bedre tid til å sette seg inn i den. Hvis så Stortinget kunne sluttbehandle saken i siste halvdel av januar, står det for meg som om det kunne være en forsvarlig behandlingsmåte.

John Lyng: Jeg skal på samme måte som statsministeren begrense meg til noen få bemerkninger om hvilken arbeidsrytme og hvilket tidsskjema denne komite nå bør ta sikte på å gjennomføre. Etter det statsministeren har sagt kan jeg kanskje være ganske kortfattet.

Det er klart at det alltid når det gjelder å vurdere slike spørsmål som dette, vil være argumenter på begge sider som kan være gode argumenter og som fortjener overveielse. Jeg vil i sin alminnelighet si at man skal være meget forsiktig med å motsette seg rimelige ønsker om utsettelse som begrunnes med at de enkelte komited medlemmer gjerne vil sette seg nærmere inn i en sak. Men på den annen side vil jeg si at etter den utredning handelsministeren har gitt og på grunnlag av en rekke andre informasjoner vi har fått fra andre hold, er det vel ingen tvil om at utsettelse kan medføre en vesentlig risiko for en ikke uvesentlig forverrelse av vår forhandlingsposisjon, med de derav følgende skadevirkninger for vårt land. Når man stiller spørsmålet om denne komites plikter og oppgaver, synes jeg vi må være klar over at vi kan påta oss et medansvar for en forverrelse av vår stilling. Jeg synes at det materiale som nå etterhånden er kommet inn til komiteen, er så pass fyldig og så pass godt på de fleste områder at komiteens enkelte medlemmer nå har et godt grunnlag for å kunne ta sitt standpunkt. Jeg ville beklage det hvis man skulle fravike den tidsplan som er lagt med avgivelse av innstilling fra denne komite i så god tid før jul at Stortinget i all fall hadde mulighet til å behandle saken før jul. Hvis så Stortinget selv ikke ønsker å behandle den, vil jo det være en annen sak.

Det har vært trukket inn andre vurderinger, bl.a. av herr Borgen. Jeg innrømmer at også de vurderingene har sin betydning - også spørsmålet om en samlet oppslutning om det standpunkt som til syvende og sist måtte bli valgt. Men det er det vel dog ikke denne komites oppgave å ta sikte på å få gjennomført. Denne komites oppgave må vel nå være å bli ferdig med sin del av saksbehandlingen snarest mulig, og så får man på andre hold drøfte de andre spørsmål.

Min konklusjon blir da den at jeg i og for seg ville beklage det hvis den opprinnelige tidsplan ble fraveket. Men kan man så på den annen side være aldeles sikker på for det første at man nå får en melding fra Regjeringen hvor den gir uttrykk for sitt syn og at man får denne meldingen i løpet av første halvdel av desember, og kan man så være helt sikker på at saken blir ferdigbehandlet i Stortinget i løpet av januar? Man får i all fall prøve å holde absolutt fast ved det.

Røiseland: Eg er samd med hr. Lyng. Eg er lite oppglødd for å setje denne saka ut til januar, for eg meiner som hr. Lyng at det er ikkje så liten fare for at vi kan misse visse sjansar ved å gjere det. Når det gjeld tingingane om fiskeripolitikken, må vi vel kunne gå ut frå som heilt sikkert at vi ville ha visse sjansar hvis vi melde oss i rimeleg tid innan han blir lagd opp, etter det som har blitt sagt til handelsministeren. Det må vere nokså bindande skulle ein tru. Når ein samanliknar forholdet Danmark og jordbrukspolitikken med forholdet Noreg og fiskeripolitikken, er det klårt at det er ein stor skilnad der. England har jo sagt frå at dei ønskjer å få eit opplegg frå Noreg når det gjeld fiskeripolitikken, så England skulle vere interessert i at vi er med på tingingane. Men England har vel ikkje den minste interesse av å ha Danmark med på tingingane om jordbrukspolitikken - det er vel ganske klårt - så der ligg sikkert den store skilnaden. Eg synest at vi bør nytte dei sjansane som vi har til å få dette avgjort. Det er då berre spørsmål om *tingingsmåten*, det er ikkje her spørsmål om å ta realitetsavgjerd til saka. Men skal

ein setje ut saka til januar, må likevel føresetnaden vere at tilleggsmeldinga frå Regjeringa må kome straks.

Ei anna sak er, som hr. Bondevik nemnde, og det kan eg vere samd med han i, at spørsmålet om assosiering må kome i ei heilt anna stilling. Det kan i alle fall ikkje bli tale om noko samarbeid med Sverige når det gjeld assosiering om vi kjem så pass lenge etterpå.

Hegna: Når det gjelder selve det vidare tidsskjema for behandlingen i komiteen, er jeg av den mening - nå har man ut fra forskjellige premisser sagt at man må prøve å gjøre det, og noen mener at det absolutt er det riktige og andre mener at de må bøye seg for det selv om de beklager det - at jeg skulle tro at det må faktisk bli komiteens fremgangsmåte at man ikke avgir innstilling om St.meld. nr. 15 før jul.

Jeg vil ikke ta opp noen generell debatt, men jeg vil bare reservere meg mot den oppfatning som hr. Røiseland har gitt uttrykk for, at man i forbindelse med St.meld. nr. 15 - den som vi debatterer - bare tar opp spørsmålet til behandling når det gjelder fremgangsmåten for forhandlinger. Jeg vil reservere meg mot det. Men det blir en stor debatt, og vi vil sikkert komme tilbake til den. Jeg vil si at jeg synes ikke det helt står i samsvar med det utgangspunktet når man så godkjenner denne meget vesentlige forskjellen mellom å gå inn som fullt medlem og søke assosiering. Men det er en sak for seg, og jeg skal ikke ta den videre opp.

Jeg forlangte ordet til to ting. Den ene er at under diskusjonen i komiteen er det ved forskjellige anledninger henvist til felleserklæringen av 31. juli fra EFTA-landenes regjeringer, og i den erklæringen skulle det da være enighet om at man skulle inngå i forhandlinger med Fellesmarkedet. Den erklæringen ble jo diskutert i den utvidede utenrikskomite. Jeg vil feste oppmerksomheten på at det står ikke "forhandlinger" i den erklæringen. Det står at alle EFTA's medlemsland - det er vel det vesentlige - erklærer at de har til hensikt å undersøke med Det europeiske økonomiske fellesskap de metoder hvorved alle medlemmer av EFTA sammen kan ta del i et marked omfattende omkring 300 millioner mennesker. - Akkurat denne formuleringen ble diskutert i denne komite, og det ble også uttrykkelig slått fast at dette ikke var det samme som å søke forhandlinger med De seks. Dette er, etter de uttalelser som er falt, en ting som bør konstateres og slås fast. Jeg tror dette fremgår av det stenografiske referat fra møtet i den utvidede utenrikskomite hvor vi diskuterte dette.

Det annet var en uttalelse fra hr. Bondevik angående industriminister Hollers standpunkt. Jeg har ikke noe imot at hr. Bondevik sa det, og jeg synes på mange måter det var rimelig at han sa det. Men jeg sitter inne med en kunnskap som gjør at jeg ikke kan la være å føye noe til. Jeg kan hverken direkte eller med taushet indirekte bekrefte den uttalelsen fra hr. Bondevik. For jeg har nemlig selv hørt og vil være i stand til å bekrefte det som vitne, at statsråd Holler uttrykkelig har tatt avstand fra den misforståelse at han ved sin utredning skulle ha tatt standpunkt for medlemskap i Fellesmarkedets organisasjon. Han la uttrykkelig vekt på at det han hadde å legge fram, var utelukkende knyttet til det forhold at vi overhodet ikke

skulle ha noen forbindelse med et stormarked som omfattet dels de medlemsland som vi kjenner, de opprinnelige, pluss eventuelt Danmark og England og dessuten assosierte medlemmer som Sverige, Sveits og Østerrike. Det var på det grunnlag han gjennomførte sitt resonnement. Han sa dette uttrykkelig for å få markert at det var en misforståelse at hans resonnement var knyttet til det å gå inn som medlem i EEC. Jeg syntes jeg måtte si dette. Jeg innrømmer helt ut rimeligheten i at hr. Bondevik hadde den oppfatningen av statsråd Hollers foredrag, og de fleste avisene oppfattet det slik. Men statsråd Holler har altså tatt en slik reservasjon - og ikke bare en reservasjon, men en rettelse av en misforståelse av det han hadde sagt.

Ingvaldsen: Jeg har for det første festet meg ved at det ikke er kommet fram noen argumenter som skulle tyde på at det ville være en fordel for oss å utsette avgjørelsen angående søknad om forhandlinger, så alt det som er anført her, kan ikke jeg oppfatte som annet enn at det må antas å være heldig for oss og for sluttresultatet, hva det enn måtte bli, at vi tar avgjørelsen nå før jul. Det er også slik at det kanskje i særlig grad er tilfelle om man vil velge assosiering. Jeg oppfatter det videre slik at det vi skal ta standpunkt til nå, er om vi skal *søke* om det ene eller det andre. Realitetsavgjørelsen faller senere. I den forbindelse festet jeg meg ved en uttalelse fra hr. Bondevik. Han ville gjerne høre litt mer om Englands stilling, og så vidt jeg forsto, om England virkelig kom til å gå inn som medlem. Jeg ser det også slik at hvis England ikke går inn, vil det ha betydning for vår vurdering. England har nå søkt om medlemskap, og resultatet av forhandlingene må bli det avgjørende for Englands endelige standpunkt. Det må da også, så vidt jeg skjønner, være rimelig at vi tar vårt standpunkt opp til ny vurdering. Jeg synes derfor det må være riktig å søke om medlemskap, og at det bør gjøres så hurtig som mulig. Jeg tror at man da, alt tatt i betraktning, har de beste sjansene for å oppnå det beste resultat for oss.

Med hensyn til statsråd Hollers stilling og det som er kommet fram der, må han jo selv gjøre rede for hvilket standpunkt han tar. Men jeg forsto det også på den måten at for industriministeren var det helt avgjørende om England ville gå inn sammen med De seks eller ikke. Det tror jeg er riktig. Jeg mener også at det i dag er overveiende sannsynlig at det vil bli De seks pluss Danmark og England, og at de andre blir assosiert. Jeg kan da ikke se det annerledes enn at det vil være riktig for oss nå å resonnerer ut fra det vi kan kalle den mest ytterliggående eller kanskje verste situasjon for oss, at det blir en slik blokk vi blir stilt overfor, og da synes jeg at industriministerens uttalelser var meget interessante.

Jeg kan, som sagt, ikke se at det er noe å vinne ved å utsette avgjørelsen. Jeg kan heller ikke se at det skulle være noe vanskelig å ta avgjørelsen nå. De som ikke på noen måte vil være med, vil aldri få nok stoff til å ta en positiv avgjørelse, så vidt jeg kan skjønne. Det som for meg kunne være det eneste moment som teller for en utsettelse, er om denne opplysningsvirksomheten som har vært drevet omkring denne sak og i forbindelse med denne sak, kan sies å ha vært saklig og tilstrekkelig. Jeg har inntrykk av at det ikke har vært gjort det som hadde vært rimelig å gjøre for å opplyse hele vårt folk på en objektiv og saklig måte om hva det nå virkelig dreier seg om. Hvis man kunne oppnå noe meget vesentlig på det punkt ved å utsette

avgjørelsen, kunne jeg tenke meg at det var et svakt argument for det, men jeg anser det ikke for å være så viktig at det skulle begrunne en utsettelse.

Statsråd Skaug: Jeg oppfattet hr. Bondevik i et tidligere innlegg slik at han ville anse det som gunstig om man kunne utsette saken inntil man visste noe mer om hvordan det gikk med Storbritannia. Jeg vil si for min del at det er mulig at man ikke vil vite med sikkerhet hva som vil bli resultatet for Storbritannias vedkommende før kanskje mot slutten av mars. Det er mulig - vi kan ikke vite noen ting med sikkerhet. Jeg ville for min del anse det som høyst risikabelt og meget foruroligende om vi skulle vente med å ta en avgjørelse i denne sak til slutten av mars eller begynnelsen av april. Da ville det bli så knapp tid for forhandlingene at vi vel risikerte å komme opp i store vanskeligheter. For øvrig er det ganske klart at hvis det ikke går i orden for Storbritannias vedkommende, faller spørsmålet bort også for oss. Det har det aldri vært noen tvil om. Det samme gjelder jo også for Danmark. Men jeg ville tro at selv om det er vanskeligheter i forbindelse med løsningen for Samveldelandenes vedkommende - hva man har visst hele tiden - er det overveiende sannsynlig at det blir funnet en ordning for Storbritannia, for hvis det her blir et brudd og man ikke finner fram til en ordning, vil det være et slikt tilbakeslag for Europa som sådant at det er vel ingen som vil ta risikoen på det.

Hr. Borgen pekte på at man ikke hadde hatt noen komite i vanlig forstand til å utrede denne saken. Til det vil jeg gjerne si at om vi hadde oppnevnt en særskilt komite, ville det antagelig blitt akkurat de samme personer som sitter i Frihandelsutvalget - kanskje noen færre. Dette utvalget har jo arbeidet både med nordiske og europeiske markedsproblemer, og blant sine medlemmer teller den vel dem av våre embetsmenn og også dem fra næringslivet som naturlig blir bedt om å utrede en slik sak.

Det er mulig at utvalgets arbeid ikke har vært grundig nok. Jeg vil dog gjerne få peke på at det utvalget har uttalt seg om, det er ikke hvorvidt man skal gå inn som medlem i Fellesskapet eller om man skal være assosiert, utvalget er utelukkende blitt bedt om å gi en vurdering av hva som vil være den mest hensiktsmessige forhandlingsform. Jeg vil gjerne til vår unnskyldning også få lov til å nevne for hr. Borgen at det ikke er noe annet EFTA-land som tilnærmedesvis har lagt fram en dokumentasjon av det omfang som vi har gjort i forbindelse med St.meld. nr. 15 - ikke tilnærmedesvis.

Når det så gjelder spørsmålet om vår eventuelle deltakelse i en arbeidsgruppe i Brussel om fiskerispørsmålene og den parallelitet hr. Borgen mente man kunne trekke med Danmarks forhold i forbindelse med jordbrukspolitikken, synes jeg det kan være riktig å peke på at fiskeriproblemene i Europa og jordbruksproblemene i Europa er to ganske forskjellige ting, og den interesse De seks har i å få oss med sammen med Storbritannia og Danmark når det gjelder fiskerispørsmål, det er en positiv interesse, mens spørsmålet om Danmarks deltakelse i jordbruksforhandlingene er en sak som står i en helt annen stilling, så vidt jeg kan forstå. Til det kommer at jeg ingen grunn har til å tvile på at det Mansholt sa til meg

i september er riktig. Han har også gjentatt dette overfor den gruppe av journalister som nylig har vært i Brussel.

Jeg må også si at jeg for mitt vedkommende dessverre må erklære meg uenig i hr. Borgens vurdering av i hvilken utstrekning det er av interesse for oss å forhandle noenlunde samtidig med Danmark. Etter den erfaring jeg har hatt fra denne slags forhandlinger gjennom en del år, må jeg si at jeg ikke ser det slik som hr. Borgen gjør. Jeg tror at vi for de spørsmål jeg nevnte, nemlig kapitalbevegelser, etableringsrett og décalage når det gjelder tollnedbyggingen, har interesser av samme art som Danmark, og at det ville styrke mulighetene for å få til et resultat om vi kunne få snakket samtidig som danskene om disse ting.

Jeg nevnte ikke jordbruket, som hr. Borgen nevnte som eksempel. Jeg er fullstendig på det rene med at Danmark og vi har helt forskjellige interesser når det gjelder jordbruket. Hr. Borgen hadde også vanskelig for å forstå det jeg sa om at jeg trodde det ville bli vanskelig å ta opp igjen de tre nevnte spørsmål hvis Danmark først hadde forhandlet om dem og var kommet til et eller annet resultat, og vi så skulle komme med de samme spørsmål etterpå. Vel, jeg må si at jeg tror det er vanskelig. Når jeg sier det, er det uttrykk for en realistisk vurdering av de forhandlingsproblemer som her foreligger. I og med at disse tre spørsmål som er så viktige blir tatt opp, blir gjennomdrøftet med Danmark, og de seks medlemsland forhandler seg imellom for å finne ut hvor langt de kan gå - om de kan gå noen vei i det hele tatt - etter at man har gått igjennom denne prosess er det slett ikke så enkelt å komme med de samme spørsmål. På et senere tidspunkt vil man også ha mer av et tidspress, så det er ikke bare å si at vi må vel kunne ta det opp igjen og se hvordan det går. Jeg tror at sjansene og mulighetene for å komme fram til gunstige løsninger er størst om vi kan komme samtidig med Danmark når det gjelder disse spørsmål.

Det vil naturligvis være en risiko ved å utsette avgjørelsen til annen halvdel av januar. Jeg anser det som min plikt å si det, men jeg er samtidig klar over at det her foreligger en hel del andre hensyn som man også må overveie. Men jeg mener det ville være direkte galt av meg hvis jeg ikke gjorde oppmerksom på at der er en risiko. I alle fall må en da håpe på at avgjørelsen vil kunne tas på et så pass tidlig tidspunkt at den kan foreligge for det ministerrådsmøte som etter de opplysninger vi nå har, skal holdes 29. - 30. januar. Men vi har selvsagt ingen garanti for at ikke det tidspunkt kan bli forskjøvet, det kan kanskje bli tidligere for den saks skyld. Men det er også en risiko vi må ta.

Hr. Hegna pekte på at der stod ingenting om forhandlinger i Genève-vedtaket. Jeg tror jeg nevnte i det møtet vi hadde i utenrikskomiteen siste sommer, hva dette med "metode" betød, og for vårt vedkommende har dette å undersøke metodene blant annet bestått i at vi har hatt en rekke samtaler med representanter for de seks regjeringer og med representanter for Kommisjonen for å drøfte metoder, og det er ganske åpenbart at metodene består i forhandlinger om et eller annet. Det har ikke noen hensikt å forsøke å tolke hva "metoder" i denne sammenheng betyr.

Jeg tror også det er riktig at statsråd Holler ikke tok standpunkt for det ene eller for det annet forhandlingsalternativ. Han tok utelukkende det standpunkt at for industriens vedkommende var det å få tollfri adgang til markedet for disse varer av

avgjørende betydning, og spørsmålet er da om man kan få en tollfri adgang til markedet på annen måte enn gjennom medlemskap.

Vi har etter hvert fått storparten av de uttalelser vi har bedt om fra arbeids- og næringslivets organisasjoner. Vi har fått Landsorganisasjonens uttalelse, som vil bli offentliggjort på mandag. Jeg har den her, og hvis komiteens medlemmer er interessert i konklusjonen på den kan jeg gjerne referere den, siden dette er et hemmelig møte.

Den eneste uttalelse vi nå mangler, er Landbrukets Sentralforbund. Vi ville håpe at vi nå kanskje omsider kunne få uttalelsen fra Landbrukets Sentralforbund, og vi ville være formannen i Sentralforbundet meget takknemlige om han kunne hjelpe oss med det!

Kjøs: Jeg synes det er riktig å nevne at arbeidsutvalget - det vil altså si den ordinære utenrikskomite - har arbeidet etter den timeplan at vi skulle legge fram vår uttalelse så tidlig at saken kunne behandles før jul, og noen endring i denne timeplanen er jo ikke vedtatt. Jeg synes det er grunn til å nevne dette for at det i hvert fall ikke skal herske den oppfatning at det er arbeidsutvalget i denne komite som har forsinket saken.

Jeg mener personlig også at vi har et fyldig materiale. Som statsråd Skaug nettopp opplyste, mangler vi bare én uttalelse fra næringsorganisasjonene, og de uttalelser om konstitusjonelle spørsmål som komiteen har bedt om, går jeg ut fra vil komme til den tid som komiteen har bedt om å få den. Så for så vidt mener jeg at vi har grunnlaget for å avgi vår uttalelse - eller innstilling, om man vil kalle det det - så tidlig at saken vil kunne behandles før jul.

Men jeg synes det er meget avgjørende det statsråden opplyste, at Regjeringen vil legge fram en tilleggs melding 8. desember. Det ville jo være imot all sedvane om komiteen skulle avgi en innstilling før denne bebudede tilleggs melding foreligger, og da vil det jo ikke lenger være tid for Stortinget til å kunne behandle saken før jul. Dermed er det i grunnen gitt at den må stå ut til januar. Men da vil jeg gjerne ha understreket at den i hvert fall bør behandles så tidlig - altså 15. - 20. januar - at vår ansøking kan bli sendt og komme frem før ministerrådsmøtet i slutten av januar, så det ikke blir lengre utsettelse.

Noe mer tror jeg ikke det er å si nå, for meg i hvert fall.

Bondevik: Eg skal vera svært stutt. Eg vil berre seia at når eg tolka statsråd Holler slik at han var *for* medlemskap, var det ikkje på grunnlag av det han sa i komiteen, for eg var klår over at han den gongen berre tala om kva det ville kosta industrien å stå utanfor. Men eg bygde mi vurdering på det avisene har sagt og som eg ikkje har sett dementert av statsråden. Eg er glad for at det punktet er klårt.

Hr. Ingvaldsen sa det omtrent slik, at dei som ikkje vil vera med på noko, vil aldri få nok stoff. Det har han gjerne rett i, men eg vil få seia at eg alltid har vilja vera med på noko her, det har aldri for mitt vedkomande vore spørsmål om å stå heilt utanfor. Noko slikt har eg aldri gjeve uttrykk for, korkje i komiteen eller andre stader. Slik som situasjonen er i dag, har den tanken ikkje falle meg inn, og kjem det

ikkje noko nytt til, held eg på det gamle standpunktet. For mitt vedkomande har spørsmålet berre vore om det er klokast å velja assosiering eller medlemskap.

Statsråden sa at det var risikabelt å venta til slutten av mars, og det er eg heilt samd i. Det eg meinte at komiteen, slik situasjonen er, hadde bruk for, var ei utsetjing til over nyåret. Eg meiner at ein bør ikkje utan nye, alvorlige grunnar gå frå den timetabellen som til dømes statsministeren har nemnt, at saka må fram så tidleg i januar at ein kan ha sendt inn sin søknad til det nye ministerrådsmøtet. Så frå mi side finst det ikkje den tanke at eg ynskjer å hala saka ut, men eg ynskjer å vera nokså sikker i mi sak før eg tek endeleg standpunkt.

Borgen: Det har vel kanskje liten utsikt til å lykkes at handelsministeren og jeg skulle bli enige på disse punktene. Jeg har ikke gjort meg noen særlige forhåpninger om at han skulle bli overbevist av mine argumenter, og jeg må nok tilstå at han heller ikke har lykkes med det overfor meg. Så vi kan vel kanskje la diskusjonen på enkelte av disse punktene ligge nå.

Jeg vil til det som var anført om at andre land ikke har hatt mer stoff enn vi, si at det kan jeg selvfølgelig ikke uttale meg om, jeg kjenner ikke til hvor meget de andre har. Men min uttalelse bygger på det enkle faktum at vi en god stund etter at komiteen her var i arbeid har fått avgjørende viktige dokumenter, og at vi ennå mangler en del. Først ved et foredrag her av statsråd Holler fikk vi den etterlyste utredning av alternativet å stå utenfor. Og det er det eneste vi har fått på det området.

Ingen beklager mer enn formannen i Landbrukets Sentralforbund at ikke uttalelsen derfra foreligger. Men jeg vil gjerne nevne det siden statsråden trakk det fram, at når det har tatt så pass lang tid med uttalelsen, ikke fra Landbrukets Sentralforbund, men fra jordbruksorganisasjonene, er det fordi det har vært forutsatt at det skulle komme i stand en uttalelse som dekker alle tre organisasjoner - Landbrukets Sentralforbund, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, og det er nettopp det som har voldt nokså vanskelige problemer og forsinkelser. Jeg håper at også den uttalelsen skal kunne foreligge nokså raskt nå, slik at materialet derfra skal være til komiteens rådighet.

Når jeg ba om ordet var det imidlertid mest for å komme tilbake til en ting statsråden nevnte i sin første orientering, som jeg synes det er grunn for komiteen til å gi en liten reaksjon på, fordi jeg tror det kunne være av nytte for Regjeringen å vite litt om hvordan komiteen ser på det. Det var det han nevnte om grunner som taler for at man burde prøve å påvirke svenskene til å ta noe sterkere reservasjoner på, så vidt jeg forsto, punktene frie kapitalbevegelser og lik etableringsrett. Jeg er helt enig i at svenskene tilsynelatende - hvis avisreferater og andre meldinger omkring dette er korrekte - har gått svært langt på de områdene. Vi kan kanskje forstå at svenskene gjør det som en nokså meget mer kapitalsterk nasjon enn vi, og i og med at de kanskje også har interesse av gjensidigheten i en fri etableringsrett i høyere grad enn vi har, men jeg er helt enig i at det kan volde oss vanskeligheter hvis Sverige går for langt her. Statsråden knyttet sine bemerkninger i den anledning til forholdet om vi skulle søke om assosiert medlemskap, at det under den

omstendighet kunne være ønskelig å ta opp dette med Sverige, men jeg kan ikke forstå annet enn at det har sin betydning uansett i hvilken form vi kommer til å søke. For også om vi skulle komme til å velge alternativet fullt medlemskap har jeg forstått det slik at det er et utpreget ønske og behov fra norsk side å få innrømmelser på disse to områdene, den frie etableringsrett og de frie kapitalbevegelser. Så jeg kan ikke se det annerledes enn at dette er nyttig og nødvendig i ethvert tilfelle, og vil derfor be om at det blir overveid hva man kan gjøre overfor Sverige i den forbindelse.

Erling Petersen: Skulle det være nødvendig for denne komite å bruke mer tid på å debattere det alternativ hva vi skal gjøre hvis Storbritannias søknad ikke fører fram? Vi har vel egentlig hele tiden behandlet denne sak under den forutsetning at Storbritannia kommer med, og spørsmålet er: Hva skal vi da gjøre? Jeg er helt enig med handelsministeren i at skulle det gå i stykker for Storbritannia, vil saken falle bort for oss, i all fall i denne fase. Da vil det vel ikke være et praktisk spørsmål å søke om noe som helst hverken i dag eller neste år. Så jeg synes vi kunne gjøre oss ferdige med det.

Når det gjelder tidspunktet er vi jo kommet i den beklagelige situasjon at vi er i tidsnød, vi er for sent ute, og det har vi faktisk vært helt siden september. Vi kan redde det vesentlige hvis vi er ferdige før 18. desember, vi kan ha håp - men da blir det mer usikkert hva vi kan redde av posisjoner - hvis vi rekker å gjøre oss ferdige før 20. januar. Kommer vi ut på våren eller senere, er det overveiende sannsynlig at vi må ta det som foreligger og finne oss i det.

Nå er det selvsagt meget kort tid igjen til desember, men jeg kan ikke se at den ting at Regjeringen kommer med en tilleggs melding 8. desember forhindrer oss i eventuelt å bli ferdige, under forutsetning av at vi følger det tidsskjema som vi har lagt opp i komiteen. For det det blir snakk om å gjøre etter den 8., det er å ta standpunkt til det spesielle stoffet som kommer i tilleggs meldingen og som i grunnen bare gir oss svar på hovedspørsmålet alternativet assosiering eller fullt medlemskap. Denne komite vil da ha fire dager å behandle det spørsmålet på, og gjøre den innstilling ferdig som selvsagt i grove trekk vil ha vært bearbeidet på forhånd. Da vil man ha tid til å ha den uteliggende, man kunne så ha en tre dagers debatt i Stortinget og være ferdig til å ha ansøkingen inne 18. desember for å få den behandlet på Ministerrådets møte. Man kan ikke med en gang gi opp tanken på å bli ferdig om nå tilleggs meldingen er bebudet til den 8. Om det lar seg gjøre, det er et annet spørsmål.

Så var det en liten ting jeg gjerne ville nevne. Når det gjelder våre muligheter for å komme med i fiskeriforhandlingene, vil jeg gjerne si at de opplysninger jeg har kunnet skaffe meg fra mine kilder, stemmer helt med det handelsministeren fremførte.

Så har jeg til slutt et spørsmål av praktisk natur til handelsministeren: Det er arrangert et møte i Paris mellom Europarådets Ministerråd og Europarådets Standing Committee 16. desember. Der skal man diskutere nettopp disse spørsmålene om de forskjellige europeiske lands forhold til Fellesmarkedet.

Spørsmålet er: Kommer Regjeringen til å være representert ved en statsråd på dette møte?

Statsråd Skaug: Jeg går ut fra at utenriksministeren vil ta del i det møtet, for han skal delta i NATO's høstmøte som begynner 10. desember, i alle fall. Og det vil nok være nødvendig at utenriksministeren deltar i møtet og også har samtaler med sine kolleger i de seks fellesskapsland, hvis det blir til at vi utsetter vår avgjørelse til januar. Det er jo noe som vil reise en del spørsmål, idet vi jo har antydning ved flere anledninger at vi regner med at vi skal være ferdige da og da og da. Når det nå blir en så pass langvarig utsettelse, vil det nok være behov for å få dette forklart, slik at man kan ha håp om å unngå unødige misforståelser.

Rakel Seweriin: Jeg ser det slik at etter de redegjørelsene som er gitt her og de uttalelsene som er kommet i debatten, er det ikke riktig å trekke den konklusjonen at det er tid vi trenger. Tvert om står det tydelig for mange av oss at det å be om mer tid og skyve saken ut, kan innebære en viss risiko. Mens vi tidligere skulle vurdere Norges stilling i tilfelle forhandlinger på grunnlag av medlemskap, på grunnlag av assosiering eller det å stå utenfor, så må vi nå også ta i betraktning at det kan innebære en viss risiko å få en utsettelse av saken, og da en risiko som også våre konstitusjonelle myndigheter i tilfelle må ta et visst ansvar for. Jeg ser det slik at det vi trenger er ikke tid, men det er en ytterligere klargjøring av saken. Det trenger vi, og det kan vi bare få til ved å arbeide fortsatt, og jeg mener, etter det tidsskjema som vi har satt opp. Jeg kommer for så vidt til den helt motsatte konklusjon, at vi trenger å arbeide enda mer effektivt enn vi hadde forutsatt. Jeg ville i hvert fall finne det helt galt om vi i dag skulle forrykke det tidsskjema som arbeidsutvalget har satt opp. Jeg mener tvert imot at man må forsøke å følge det, og effektivisere det hvis det er mulig.

Ingvaldsen: Så vidt jeg forstår skulle arbeidsutvalget klare å følge tidsskjemaet etter hva det er opplyst her. Det som da skaper et visst problem er at Regjeringens tilleggs melding først vil foreligge 8. desember. Til det vil jeg si at så betydningsfull som denne saken er fremstilt å være, måtte det være mulig for Regjeringen å få den frem tidligere, så ikke *det* skal være årsaken til at hele tidsplanen velter. Selv om Regjeringen skulle ha et ekstra statsråd eller ta den en uke før, måtte det gå an. Slik som det hele virker nå, ser det ut som om det er et tilfelle som nærmest er en tanke.

Jeg synes ikke vi skulle komme i den stilling at det er Regjeringens uttalelse som skal være den direkte årsak til at saken ikke kan fremmes før jul. For der er vel den kritiske dato 18. - 19. desember.

John Lyng: Jeg ba om ordet for å slutte med noen bemerkninger om tidsskjemaet, og jeg kan gjøre det meget kort og si at jeg er enig i det som hr. Erling Petersen sa om dette og også i det fru Seweriin sa. Jeg merket meg hr. Kjøs' uttalelse om at arbeidsutvalget har satt seg som mål og fremdeles fastholder som sitt mål å

avgi sin utredning i så god tid at både komiteen og Stortinget skulle få anledning til å behandle saken før jul. Jeg synes da også denne komites øvrige medlemmer bør holde fast ved, som fru Seweriin sa, den målsetting at også komiteens samlede innstilling bør kunne avgis i så pass god tid at Stortinget, hvis Stortinget ønsker det, har anledning til å behandle saken før jul.

Jeg innrømmer der fullt ut det usikkerhetsmoment som er skapt ved at det nå er bebudet en ny, så vidt jeg forstår ikke stortingsproposisjon, men en ny melding om saken. Jeg må si at jeg synes det kunne være ganske interessant om den tilstedeværende statsråd kunne antyde hva en slik melding skal inneholde. Jeg går ut fra at det ikke er mer informasjonsstoff, for det har vi jo fått fyldig og rikelig av, men at det er en virkelig vurdering fra Regjeringens side av det hele. Det ville selvfølgelig være meget interessant hvis vi kunne få det. Men jeg synes allikevel, som tidligere talere, at komiteen derved kanskje faktisk ville ha lettere for å komme hurtig til sin konklusjon enn den ellers ville, så vi bør fastholde vår målsetting når det gjelder tidsskjemaet.

Reinsnes: Det vil sikkert være av betydning at man blir med så tidlig at man får delta i forhandlingene om utformingen av fiskeripolitikken. Jeg merket meg statsrådets uttalelse om at man ville begynne disse forhandlingene i januar, og jeg vil da få spørre statsråden: Hvis vår søknad ikke kommer inn før i januar, vil vi da allikevel kunne være med i fiskeriforhandlingene?

Statsråd Skaug: Jeg går ut fra det. Og vi vet naturligvis heller ikke når i januar dette vil ta til.

Med hensyn til den bebudede stortingsmelding, så vil den inneholde en ajourført redegjørelse for hvordan forhandlingssituasjonen har utviklet seg siden St.meld. nr. 15 ble avgitt. Det er ikke nytt stoff for denne komite, men det bør presenteres på en formelt riktig måte. Den vil videre inneholde som bilag uttalelser fra nærings- og arbeidslivets organisasjoner, uttalelser som komiteen jo har fått oversendt på annen måte etter hvert som de er kommet inn, men som nå, som riktig er, vil bli oversendt formelt i trykt form i forbindelse med tilleggs meldingen. Meldingen vil også inneholde det vesentlige av statsråd Hollers redegjørelse i denne komite, og annet materiale som bør foreligge i trykt form som en del av Stortingets forhandlinger. Så vil da meldingen også inneholde Regjeringens standpunkt med hensyn til hvilken forhandlingsform Regjeringen for sin del mener man bør følge.

Formannen: Jeg vil bare akkurat som hr. Kjøs understreke at komiteen har fulgt den arbeidsplan som ble trukket opp, og vi skal holde denne arbeidsplan. Jeg vil da si, fordi det jo har vært berørt av en del av talerne, at tanken var jo at vi skulle avgi innstilling om hele saken slik som komiteen ser på den, og så skulle tidspunktet være inne for Regjeringen til å komme med en tilleggs melding, hvor den da tar et standpunkt, som komiteen så kan gjøre til gjenstand for en innstilling til Stortinget. Det har hele tiden vært planen, og det har vært meningen at denne utredning skulle være ferdig før 1. desember. Da kan Regjeringen i og for seg vanskelig komme med

sin tilleggs melding før 8. desember. Selvsagt kunne den fremskyndes noen dager, men det spiller i denne forbindelse ikke så stor rolle. Jeg vil gjerne som formann i komiteen si at vi må følge vår arbeidsplan, og vi skal i løpet av kommende uke klare å få ferdig i all fall den første redegjørelse om saken.

Jeg kan bare nevne i forbifarten at jeg tror vi da også må ta fatt på en annen oppgave. Det er å bli noe mer klar over hva et assosieringsalternativ innebærer, slik at vi ikke bare drøfter det i løse luften, men vi må søke å få mest mulig konkret utformet hva det er vi eventuelt taper ved et assosieringsalternativ.

Jeg er fullt klar over de vanskene som vil oppstå, hvis vi skulle komme til å ligge betraktelig etter. Derfor må utsettelsen ikke gå lenger enn til januar. Da unngår vi kanskje den risikoen som jeg syns hr. Borgen til en viss grad undervurderte, nemlig at hvis Danmark, når det gjelder medlemskapsalternativet, eller Sverige, når det gjelder assosieringsalternativet - skjønt den faren er ikke så stor - ligger foran oss, så er det ganske klart at de fremsetter sine krav om etableringsrett, og hvis da Kommisjonen og rådet har drøftet hvor langt de kan gå i lempning av etableringsretten, og sier at dette er vårt standpunkt, så er det uhyre vanskelig for oss senere å få dem til å endre standpunkt. Det er jo det som er faren. Det er derfor vi må søke å være mest mulig i takt med Danmark når det gjelder medlemskapsalternativet, og mest mulig i takt med Sverige når det gjelder assosieringsalternativet. Men etter som en regner med at assosieringsforhandlingene begynner senere, har vi faktisk bedre tid da.

Når jeg går med på en utsettelse, må jeg si at det er ikke så mye av hensyn til Stortinget, for jeg har det inntrykk at Stortinget nok kunne klare å treffe avgjørelsen, men det er vesentlig av hensyn til opinionen. Jeg har inntrykk av at det trengs en viss avklaring av opinionen, fordi det til de grader serveres demagogiske argumenter at det må opplysning til for å få brakt saken ned på realitetens grunn igjen.

Jeg er jo selv valgt fra Oslo, og når Oslo Arbeiderpartis representantskap direkte anmoder om at saken må bli utsatt, syns jeg ikke at jeg for mitt eget vedkommende kan gjøre stort annet enn å bøye meg for det. Men jeg vil understreke at vi får holde på den arbeidsplan som vi har satt opp.

Kjøs: Jeg vil bare få si et par ord. Som det gikk fram av mitt første innlegg, vil jeg meget gjerne at vi skal følge den arbeidsplan som arbeidsutvalget har lagt opp, slik at vi får fram vårt forslag. Men det jeg har sett som vanskeligheten nå, er at Regjeringens melding kommer den 8. desember, og så skal da komiteen avgi sin innstilling etter den 8., og den må behandles i Stortinget før utgangen av den uken som slutter den 16. desember hvis søknaden skal nå fram innen den 19. Da mener jeg at det begynner å bli dårlig tid, så om Stortinget kan rekke det, får da vise seg. Men kan Stortinget rekke det, skal jeg gjerne være med på det også. Men i all fall skal vi i første omgang forsøke å gjøre oss ferdige etter den timeplan vi har lagt her i komiteen - det er jeg helt enig i.

Bondevik: Eg vil gjerne seie så det ikkje skal verta noka mistyding her - eg går ut frå at det som hr. Kjøs no sa var i samsvar med det som formannen sa - at når

me skal halda den timeplanen i arbeidsutvalet at ein skal ha ferdig desse sakene til dei fyrste dagane av desember, går eg ut frå at det då ikkje er spørsmål om å taka noko standpunkt til det som kjem frå arbeidsutvalet før me har fått tilleggsmeldinga frå Regjeringa, og at ein fyrst då tek standpunkt i den samla komiteen. Det må vera føresetnaden frå mi side.

Formannen: Jeg kan bare si at slik som situasjonen ligger an, synes jeg det må være klart at det må være fremgangsmåten.

Statsråd Skaug har bedt om ordet for å legge fram Landsorganisasjonens standpunkt.

Statsråd Skaug: Landsorganisasjonens uttalelse er på 26 maskinskrevne sider. Men hvis vi har tekniske muligheter for det, vil den bli stensilert og sendt over til komiteen i løpet av mandag. Det vil være litt av et arbeid å komme igjennom den. Konklusjonen - som vil bli offentliggjort på mandag, så vidt jeg forstår - lyder slik:

"Når det gjelder vurderingen av hvilket forhandlingsopplegg som bør velges, er det meget som tyder på at Utvalget for saker vedrørende Frihandelsforbundet og Nordisk økonomisk samarbeid har rett i at det beste utgangspunkt for Norge vil være at det søker om fullt medlemskap og at det på samme tid settes fram anmodning om de særbestemmelser det er behov for. Sannsynligvis vil dette gi de største muligheter for å sikre både de eksportinteresser vi har og de særbestemmelser vi har behov for.

Det er imidlertid Regjeringen og Stortinget som har de beste informasjoner som grunnlag for en vurdering av forhandlings situasjonen og som må ta standpunkt til hvilket forhandlingsopplegg Norge skal velge. I alle tilfelle må Norge oppta forhandlinger med Det europeiske økonomiske fellesskap for å få betingelsene for en eventuell norsk tilslutning klarlagt. Hvilket alternativ Norge endelig skal velge kan først avgjøres etter at det er forhandlet og betingelsene er kjent."

Formannen: Jeg vil gjøre oppmerksom på at dette foreløpig er fortrolig, inntil det står i avisene mandag.

Møtet hevet kl. 12.40.